

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2011

Petr Šofr

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

Extremismus u Policie ČR a způsoby prevence

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Karel Richter**

**Vypracoval:
Petr Šofr**

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Extremismus u Policie ČR a způsoby prevence zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této práce.
Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Nehvizdech dne 19. dubna 2011

Petr Šofr

Poděkování

Za vedení a cenné rady při zpracování bakalářské práce chci tímto poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Karlu Richterovi.

Stejně tak musím poděkovat policejním specialistům, kteří mi v průběhu zpracování bakalářské práce poskytli cenné rady, informace a zkušenosti, týkající se daného tématu

Poděkování rovněž patří mé manželce a dceři, které mi poskytovaly morální podporu.

Petr Šofr

Obsah

Úvod.....	2
1. Vymezení pojmů.....	4
1.1 Extremismus.....	4
1.2 Nacionalismus.....	9
1.2.1 Liberální nacionalismus.....	10
1.2.2 Konzervativní nacionalismus.....	11
1.2.3 Expanzivní nacionalismus.....	11
1.2.4 Protikoloniální nacionalismus.....	11
1.2.5 Kulturní nacionalismus.....	11
1.2.6 Etnický nacionalismus.....	12
1.3 Pravicový extremismus v ČR.....	12
1.4 Levicový extremismus.....	15
1.5 Antisemitismus.....	16
1.5.1 Holocaust.....	18
1.5.2 Antisionismus.....	18
1.6 Rasismus.....	18
1.7 Fašismus.....	19
1.8 Nacismus.....	20
1.9 Komunismus.....	20
1.10 Anarchismus.....	20
1.11 Pravolevá osa.....	21
1.12 Ultrapravaice a ultralevice.....	21
2. Rizikové faktory působící na policisty.....	23
2.1 Vliv prostředí.....	23
2.1.1 Vliv prostředí, zkušenosti z okolních států.....	27
2.2 Osobnostní profil – psychologické vyšetření.....	30
2.3 Skladba pachatelů.....	32
3. Vzdělání a proškolení jednotlivých policistů a úroveň preventivních opatření.....	32
3.1 Pořádkoví policisté.....	34
3.2 Policejní specialisté.....	35
4. Zjištění vztahu příslušníků policie k extremismu.....	37
5. Obecné příklady extremistických činů policistů.....	39
6. Závěr.....	42
Resumé.....	44
Anotace.....	45
Seznam použité literatury.....	46
Seznam zkratk.....	47
Seznam příloh.....	48

Úvod

Téma Extremismus v ozbrojených sborech a způsoby prevence se zaměřením na policii bylo zvoleno proto, neboť se dle mého názoru jedná o velmi zajímavé a aktuální téma, které nebývá příliš často zpracováváno.

Pokud hledáme relevantní informace, zjistíme, že k uvedenému tématu není mnoho zpracováno a v případě že ano, jedná se o interní akty řízení, a to právě s ohledem na danou skupinu lidí, tedy na příslušníky Policie České republiky.

Z důvodu dynamicky se vyvíjejícího sociálně – ekonomického prostředí v naší zemi s příchodem roku 1989 a následných politicko - ekonomických změn dochází k rychlému rozvoji nového fenoménu. Tento fenomén se na rozdíl od starších a již etablovaných demokracií západního světa vyvíjí stejným tempem jako ostatní prvky naší společnosti. Ta se na základě nových dějinných skutečností snaží dohnat letitý a logický vývoj moderního západního světa. Myslím si, že právě toto téma by mělo být zpracováváno a projednáváno mnohem častěji.

Téma extremismus u Policie ČR a způsoby prevence jsem se rozhodl zpracovat rovněž z důvodu mého již více než desetiletého působení u Policie České republiky, kde jsem pracoval na různých pozicích v rámci výkonu služby a právě i vlastní úhel pohledu na tuto problematiku mne přivedl k myšlence vypracovat na toto téma závěrečnou bakalářskou práci.

Pro obsáhlost obecného zadání práce Extremismus v ozbrojených složkách a způsoby prevence se ve své bakalářské práci zaměřuji právě na Policii České republiky a její příslušníky. Mé osobní zkušenosti s kulturou a se systémem fungování Policie České republiky jako bezpečnostního sboru - preventivní složky státu mohou být při zpracovávání tohoto tématu přínosné.

Hlavním cílem práce je zmapování názorových a politických proudů, které poskytují podhoubí pro moderní extremismus. Dalšími cíli jsou pojmenování fenoménu extremismu v ozbrojeném sboru - u policie, nastínění možných rizik, metody boje proti některým z jeho nejzávažnějších projevů a zejména ukázání na nezastupitelnou úlohu prevence při potírání extremistických projevů v rámci silových složek státu.

Hlavní metodou, kterou jsem použil při zpracování této práce, je obsahová analýza dokumentů, doplněná o srovnání textů a vyhodnocení poznatků policejních specialistů.

Samotná problematika extremismu u Policie ČR a jeho prevence v současné době oproti např. AČR není ze strany Ministerstva Vnitra hlouběji zpracována. Pokud ano, dokumenty, které se tomuto tématu věnují, nejsou zveřejňovány a pokud ano, jsou utajovány v režimech, ke kterým ani řadový policista, natož běžný občan, nemá přístup. Proto se tato práce snaží, byť i z nepublikovaných dokumentů převážně se věnujících obecné prevenci před extremismem, sestavit co možná nejpřínosnější dokument, sestavený z poznatků praxe příslušníků specializovaných útvarů Policie ČR a poznatků zjištěných z rozboru dokumentů věnujících se extremismu obecně.

1. Vymezení pojmů

1.1 Extremismus

Extremismus je veřejností chápán jako projev nesnášenlivosti doprovázený agresivním jednáním, které vybočuje z řad běžného projevu a chování osob, především vůči zjevně odlišným skupinám. Slovník společenských věd uvádí pojem extremismus až v druhé polovině 20. století, jeho původ však sahá mnohem dál, hlouběji do minulosti. Vychází z latinsko-řeckého složení slov, kdy „*extremus*“ (nejzazší) v latině označoval nejdále ležící pozici. „*Extremitas mundi*“ pak znamenalo nejvzdálenější regiony bráno od středu Římské říše, od Říma. Oficiální stránky Ministerstva Vnitřní republiky definuje extremismus následovně:

„Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné politické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačujících se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo, nebo v dlouhodobém důsledku destruktivně, na stávající demokratický politicko - ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). Tímto typem aktivit se zabývá Bezpečnostní informační služba na základě zákona č. 153/1994 Sb., dle § 5 písm.a)“.¹

V obecné rovině je význam slova extremismus v současné době chápán spíše z hlediska politického, a to zejména jeho nadužíváním v politických debatách či sporech.

Stejně tak nadužívání slova extremismus v oblasti novinářské – žurnalistické degraduje samotný význam do roviny fráží a klišé.

¹ <http://www.mvcr.cz/extremis/2002/2.html>

Výsledkem je chápání samotného pojmu nikoli jako právního ustanovení a tím je pojem extremismus bezprostředně provázán se sociologickým vysvětlením v širším kontextu souvislostí, bez zúženého pohledu jednotlivých disciplín. Charakterizuje postoj, který je v opozici proti tomu soudobému systémovému a je tedy z dnešního úhlu pohledu postojem proti systémovým, který je v přímém rozporu se současným demokratickým zřízením ve společnosti.

Extremismus je tedy postojem, který je krajně odlišný proti většinovému názoru a z pohledu úhlu demokratického zřízení je v pozici, kdy se aktéři nacházejí na hranici nebo za hranicí legálnosti.

V obecném sociologickém pohledu je extremismus chápán jako jakýkoliv výstřední nebo krajně radikální postoj a s tím související činnosti. Z bezpečnostního hlediska zahrnuje část aktivit, které se nazývají subverze, z anglického slova subversion – podvrácení nebo rozkladnost², které cíleně nebo ve svých následcích útočí na politický systém a společenské uspořádání a jejichž výsledkem je další závažná trestná činnost.

Vlastní projevy extremismu se pak mohou diametrálně lišit od méně závažných protispolečenských jednání až po nejzávažnější trestné činy. Obecně řečeno se jedná tedy o odklon od běžně užívaných společenských norem a odklon může být chápán ve své nejkrajnější podobě.

² <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/subverze>

Politický postoj s krajními politickými názory nalevo či napravo od politického středu bývá velmi často spojován s politickým radikalismem a následně přeneseno mimo politickou scénu záliba v extrémních názorech, činech a jednáních. Jak již bylo uvedeno, v obecném pohledu je extremismus spíše politologickým pojmem, který se vztahuje na hraniční, nestandardní politické názory a jejich nositele.

Bezpečnostním rizikem pro demokratické zřízení se pak samotné extremistické chování stává v opačném postoji vůči zavedenému společenskému zřízení a jeho nespokojeností se současnou formou politického zřízení a funkcí. Snahou představitelů extremistických skupin jsou pak destabilizace a infiltrace nejen do státní správy, což souvisí s trendem rozložení vlastních sil spočívající v tzv. čtyřpilířovém konceptu³ pro získání politické moci. Tento jako první definovala německá neonacistická NPD. Koncept je složen ze čtyř pilířů, a to z boje o ulice, boje o hlavy, boje o parlament a z boje o organizovanou vůli.

Boj o ulice, ke kterému dochází na veřejných akcích, demonstracích, pietních akcích, povolených či nepovolených pochodech, zajišťuje extremistickým subjektům demonstraci síly, která je podpořena a umocněna s právem ostatních občanů na informace a je zajištěna téměř všemi sdělovacími prostředky. V praxi takováto akce zpravidla vypadá tak, že politické křídlo svolá akci, militantní skupina zajistí rozruch a stahují se do pozadí. Zde opět přicházejí tzv. politici⁴, kteří se od militantní, násilné akce distancují a získaný mediální prostor využívají k prezentaci svých myšlenek. Popsaná situace odkazuje na skutečnost, kdy extremistické postoje již nejsou typické pouze pro mladou, nevzdělanou, sociálně vyčleněnou skupinu osob, která hledá své místo ve světě poblíž svého vůdce. Extremistické skupiny reagují na vývoj společnosti a tím pohlcují do svých řad jedince napříč celou společností. Každý zde plní svou úlohu, od militantů až po politické představitele.

³ Interní dokument MV OBP – Extremismus, analýza současných trendů na extremistické scéně a návrhy opatření, 12 s.

⁴ Interní dokument MV OBP – Extremismus, analýza současných trendů na extremistické scéně a návrhy opatření, 19 s.

Boj o hlavy je založen na získání znalostí a odbornosti jedinců, kteří k tomuto zpravidla studují, tzv. na vlastní pěst, právní disciplíny, historii, politologii a současné politické trendy a snaží se v nich aktivně orientovat. Nemalý podíl na získání znalostí má najímání profesionálních právníků, od kterých se učí aplikaci práva. Na rozdíl od minulosti tito jedinci již k šíření svých idejí nepoužívají časopisy na principu DIY (z anglického „Do It Yourself“ - udělej si sám), které byly distribuovány na koncertech či večírcích. Hlavním komunikačním médiem uvnitř skupin je internet. Prací s internetovými sociálními sítěmi a spoluprací se zahraničními provozovateli extremistických webů získávají informace o situacích a trendech v okolních zemích. Výsledkem je srozumitelné a vtírající se popisování demagogických skutečností. Internet oproti zinem⁵, což je nekomerční periodikum, povětšinou pololegální až ilegální, propagující určitý politický či názorový úhel pohledu. Zpravidla je distribuované osobně v papírové podobě a poskytuje uživatelům v současné právní úpravě ČR takřka beztrestnou možnost publikování již zmíněných pololegálních či nelegálních informací či tvrzení. K tomuto slouží umístování takových zpráv na serverech v USA, kde platí jiná právní úprava pro provozovatele stránek, a tudíž autorům zajišťuje beztrestnost. Další možností anonymizace účastníků internetu je použití maskování totožnosti pomocí anonymizérů či maskovačů proxy adres. Silným nástrojem určeným pro komunikaci v utajení je možnost využití online chatu pro uzavřenou a prověřenou skupinu osob. Uvedené způsoby samozřejmě poskytují relativní neviditelnost při přípravě a páčání trestné činnosti.

⁵ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Zin>

Boj o parlament spočívá v prosazení extremistických elit do parlamentu, v našem případě do Poslanecké sněmovny a Senátu. Jako konkrétní příklad lze uvést poslední volby do Poslanecké sněmovny, kdy získala Dělnická strana sociální spravedlnosti jako zástupce jednoho extremistického hnutí 1,14 % hlasů (59 888 platných hlasů)⁶, což by mohlo znamenat, že v tomto měřítku extremistické hnutí nemá takovou sílu, jak by si jejich zástupci přáli.

Boj o organizovanou vůli je založen na principu jednoty všech subjektů, tedy kooperaci a rovném postavení účastníků. Podle posledních rozborů extremistické scény dochází k neustálému rozkolu jednotlivých organizací a to napříč pravicovým i levicovým extremismem.

Základ moderního extremismu položilo dělnictvo a jeho zástupci svou účastí ve stranách socialistického typu. Tyto strany s odkazem na dění v 2. polovině 19. století kladly odpor jak kapitalismu, tak tradicionalismu a církvi⁷, čímž se dostaly do logické opozice vůči konzervatismu i liberalismu. Příchod těchto uskupení donutil dřívější soupeře konzervativce a liberály společně se sjednotit proti novému soupeři. To vedlo ke sblížení konzervativních a liberálních ideologií. Strany složené z dělnictva začaly být považovány za extremistické skupiny a nebylo složité zde spatřovat rozdělení na pravicové a levicové křídlo.

Když socialističtí radikálové odmítali kapitalismus a stát, vzniklo místo pro komunismus. Tam, kde konzervativci odmítali nástup moderní společnosti, objevil se prostor pro fašismus. Tam, kde liberální tradice vstoupila do neautoritářského socialismu, bylo rázem místo pro anarchismus.

⁶ zdroj www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=cz

⁷ CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, 14-15 s.

V průběhu 20. století dochází k ustálení rozdělení, kdy levici obecně představuje socialismus, zastoupený kolektivismem se snahou o sociální stát. Pravice je reprezentována konzervatismem a liberalismem. Pro moderní pravici je typický individualismus.

1.2 Nacionalismus

Význam slova nacionalismus⁸ je založen na moderní ideologii národovectví vznikající v 18. století, která vyzdvihuje pojem národ, etnikum, etnická příslušnost a národnostní identita. Nacionalismus se opírá o příslušnost k jednomu národu.

Je základem teorií většiny směrů krajní pravice, ale do jisté míry ovlivňuje i krajní levici. Sám o sobě nepředstavuje nikterak extrémní názor, ale jeho myšlenky bývají velmi často jednotlivými extremistickými proudy zneužívány, názorově pokrouceny a účelově jednostranně prezentovány.

Historicky byly jeho základy položeny do doby příchodu Francouzské revoluce, která měnila do té doby zaběhlý pohled na státní útvary, resp. na celou společnost. Nová doktrína suverenity lidu, která vycházela z myšlenek Jeana Jacquese Rousseaua, měnila do té doby pohled na poddané v občany, což znamenalo logicky nové pojetí kolektivní identity uvnitř nového státního útvaru. Lid dostává možnost podílet se na správě státu. Oproti minulosti, kdy byl za lid považován pouze úzký segment vrstev účastnících se na výkonu moci, se za veškerý lid považoval celý národ, historicky přesnější tzv. třetí stav.

⁸ cs.wikipedia.org/wiki/nacionalismus

Napoleonské války pak pomohly šířit myšlenky nacionalismu do celé Evropy, zejména ke skupinám a národům, které usilovaly o nové národní sebeurčení. Časté revoluce s tímto spojené i přes svůj neúspěch předcházely vzniku národních států po celé Evropě. Spory o kolonie posléze vedly k počátku 1. světové války. Oproti očekávání konec 1. světové války nepřináší ústup nacionalismu. Kombinace rasismu a antisemitismu ve svém důsledku vyústuje v počátek 2. světové války.

Po skončení 2. světové války se s takto agresivním nacionalismem setkáváme zpravidla při snahách o oddělení či snaze o rozdělení některých států. Zde si můžeme uvést příklady bývalé Jugoslávie či Španělska.

Moderní nacionalismus bývá definován jako ideologie opírající se o myšlenku, že lidstvo je rozděleno podle národů, jež mají každý svou specifickou povahu a přirozené uspořádání společností odpovídá jednotlivým kulturám, územím, jazykům, potřebám a možnostem. Z reálného hlediska je toto tvrzení snadno napadnutelné, protože většina těchto tezí v minulosti nikdy nefungovala⁹.

1.2.1 Liberální nacionalismus

Vychází z nejstaršího přesvědčení, že národy jsou autonomní a svrchované entity a tím pádem mají nárok na svou nezávislost a sebeurčení. Podporuje myšlenku, že jednotlivé národy jsou si rovny a podporují demokratický způsob vlády s odkazem, že vláda lidu je založena na vládě národa.

⁹ CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, 33 s.

1.2.2 Konzervativní nacionalismus

Je založen na tvrzení, že samotné národy jsou přirozeně vzniklé skupiny lidí, které se ztotožňují se společnými hodnotami, kulturou a historií. Konzervativním cílem je udržení národní autenticity, opřené o kvalitní vlastenectví.

1.2.3 Expanzivní nacionalismus

V momentě, kdy myšlenky o jedinečnosti každého národa přechází v myšlenky nadřazenosti některých národů, přichází prostor pro expanzivní nacionalismus.

1.2.4 Protikoloniální nacionalismus

S koloniální expanzí docházelo i k šíření nacionalistických myšlenek do kolonizovaných zemí. V pozadí událostí nakonec samotná forma protikoloniálního nacionalismu přechází v odmítání kolonizátorů a západního světa.

1.2.5 Kulturní nacionalismus

Základem pro tento směr je přesvědčení, že kultura a emocionální pouto k národu je elementárním prvkem. Jde o přesvědčení, kdy v centru každého národa leží určitá kulturní hodnota nebo tvorba.

1.2.6 Etnický nacionalismus

Etnický nacionalismus se velmi blízko ve své podstatě podobá kulturnímu nacionalismu, avšak správné vysvětlení této ideje spočívá ve vysvětlení pojmu etnicita¹⁰⁻¹¹, která zde představuje hlavní proměnnou.

1.3 Pravicový extremismus v ČR

Právě rozmach nacionalismu během 19. století zapříčinil spojení rasismu a antisemitismu do jedné, myšlenkově podobné skupiny. Po skončení 1. světové války se do této skupiny přidávají ještě fašismus a nacismus. Všechny tyto ideové proudy finálně spojil konkurenční boj s komunismem. Po zjištění faktu, že v bolševickém Rusku je vysokým počtem osob zastoupena židovská komunita, přidává se k uvedenému uskupení agresivní antikomunismus¹². Tímto dochází ke vzniku extrémní pravice, jak ji známe až do současné doby.

Tyto skupiny, které lze rozdělit na pravicové populisty, neofašisty a neonacisty, ve společenském zřízení upřednostňují ve své ideologii národnostní princip před principem občanským. Nesouhlasí s uplatňováním lidských a občanských práv a v jejich projevech se ukrývají otevřené či skryté prvky rasismu, xenofobie, nenávisti a antisemitismu.

Mezi poznávací prvky krajní pravice patří skupiny, které hlásají hesla o etnické čistotě a rasové válce a mezi nimiž mají své místo kulty, tzv. národ, krev a země.

¹⁰ cs.wikipedia.org/wiki/etnicita

¹¹ soubor naučených kulturních praktik, jimiž se skupiny definují a navzájem od sebe liší

¹² CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, 64 s.

Nejčastěji se pak vyznavači těchto skupin hlásí otevřeně k odkazu nacismu nebo italského fašismu, tedy k militantně založeným nacionalistickým hnutím s rasovým podtextem své propagandy. Jejich cílem je násilná změna dosavadní politicko - ekonomické situace v zemi. Jejich společným jmenovatelem je myšlenka nadřazenosti úzké elitářské části společnosti nad ostatními, víra v potřebu a odkaz silného vůdce a vnímání násilí jako legálního prostředku k dosažení svých cílů. Požadovaným výsledkem je rasově čistý stát se silným vůdcem a pevným řádem.

Pravicový extremismus v ČR v poslední době prošel řadou dynamických proměn. Během roku 2008 došlo k proměně neonacistické scény, kdy model neoficiálních uskupení vycházející z principů autonomního uskupení přešel pod křídla oficiální politické strany – Dělnické strany. Tato si kladla, po vzoru svých německých vzorů, za cíl posílit politický vliv. Touto proměnou prošla autonomní část neonacistické scény Národní odpor a Autonomní nacionalisté, ke kterým se přidala část příznivců Národního korporativismu¹³. Spolu se stranou vznikají Ochranné sbory DS, které mají za úkol ochranu a pořadatelskou činnost při shromážděních, monitoring místních problémů a pomáhat občanům. Dělnická strana ve snaze ochránit se před zákroky státní správy přidává k ohlášeným akcím nový trend, tzv. spontánní několikaminutové demonstrace či shromáždění, na které státní orgány nestačí reagovat. Ve středu 17. února 2010 Nejvyšší správní soud rozpouští Dělnickou stranu a 31. května 2010 jeho výrok potvrzuje Ústavní soud. Soudci nejvyššího správního soudu pro server Novinky.cz glosují: „Společnost sama si musí být vědoma toho, že příčina DS leží uvnitř jí samotné. Strana není vnější nepřítel, je to pouze jedna z tváří společnosti“¹⁴. Funkci DS nově přejímá Dělnická strana sociální spravedlnosti s její odnoží DSSS Dělnická mládež.

¹³ interní zdroj PČR

¹⁴ www.novinky.cz/domaci/192375-nejvyssi-spravni-soud-rozpustil-delnickou-stranu.html

Neonacistická scéna eskaluje násilí, hlavním protějškem se jí stává Policie ČR jako zástupce „systému“. Používá tzv. black-bloc oblečení při militantních akcích za účelem znesnadnění identifikace. Příznivci krajní pravice mají oblíbenou řadu oděvních značek, propagující pravicový extremismus. Přesto nemusí znamenat, že člověk v obuvi Dr. Martens¹⁵, bundě stříhu „bomber“ a mikině Lonsdale musí být příznivcem určité pravicové skupiny. Často ani prodejci nemají povědomí o tom, co vlastně prodávají a že svým obchodem přispívají k šíření extremismu či dokonce jeho financování.

Jasným znakem příslušnosti k určité skupině je v každém případě některé z mnoha tetování na různých částech těla, ať už jde o obrázky, symboly nebo runové písmo¹⁵.

¹⁵ Příloha C

1.4 Levicový extremismus

Shodně s pravicovými extremisty mají krajně vyhrcoené politické názory a postoje i stoupenci z levé části politického spektra, ovšem s tím rozdílem, že myšlenky na politicko - ekonomické uspořádání společnosti je diametrálně odlišné od pravicové ideologie a v přímém rozporu se zamýšleným zřízením a pomyslným žebříčkem hodnot.

Na rozdíl od krajní pravice, kde různé skupiny mají podobné body zájmu, u krajní levice lze pozorovat střet mezi dvěma hlavními směry, a sice komunismem a anarchismem. Rozdíl je spatřován i v té poloze, že komunismus v jakékoliv formě buď byl anebo dokonce v některých státech ještě stále je u moci. Totéž bychom asi stěží mohli tvrdit o anarchismu. Naproti tomu anarchismus se značnou měrou zejména v západním světě angažuje v ekologických aktivitách, oblastech lidských práv a antifašismu. Současně je potřeba konstatovat, že složení příznivců krajní pravice a krajní levice je diametrálně odlišné, a to zejména vzhledem k věku a gramotnosti.

Česká krajní levice je zastoupena tzv. anarchoautonomními hnutími, zejména Antifašistickou akcí (dále AFA) a Československou anarchistickou federací (dále ČSAF)¹⁶, které jsou provázány řadou aktivit, zejména však bojem proti tzv. „sytému.“

ČSAF tvoří českou a slovenskou sekci Internacionály anarchistických federací a ve své podstatě požaduje decentralizaci správy a vytvoření autonomních regionů. Klíčovým tématem je trvale udržitelný rozvoj. Nejde o radikální skupinu, podílí se na organizaci veřejných akcí, jako jsou např. oslavy 1. máje, protiizraelské akce, protipolicejní protesty atd.

¹⁶ interní zdroj MV, cs.wikipedia.org/wiki/csaf

Naproti tomu AFA je militantní křídlo považující násilí za jediný možný legitimní prostředek proti fašismu, nacionalismu, ultrapravici, rasismu a útlaku menšin¹⁷.

Krajní levice prokazuje nesporně vyšší kvalitu při komunikaci v rámci internetu, což lze sledovat na úrovni provozovaných webů a na úspěšnosti utajování komunikace (na rozdíl od krajní pravice). Zdroje rovněž neuvádějí, že by někdy došlo k tzv. „hacknutí“ oficiálních stránek AFA nebo ČSAF, oproti případům útoků na weby krajní pravice. U příznivců krajní levice lze tedy předpokládat větší počítačovou gramotnost, ne-li specializaci v IT. Přívrženci krajní levice „umějí“ využívat sociální sítě, aniž by na sebe neupozorňovali nabubřelými odkazy.

Zajímavým faktem je i to, že nejznámější weby www.antifa.cz a www.csaf.cz mají českou doménu.

1.5 Antisemitismus

Antisemitismus je historicky nejpoužívanější rasově motivovaný názor, který je nenávistně namířen proti Židům, a to jak v oblasti náboženského vyznání, tak v oblasti příslušnosti k židovským kořenům.

Samotný původ slova antisemitismus byl poprvé použit německým novinářem Wilhelmem Marrerem v roce 1880 v jeho knize Cesta k vítězství germánství nad židovstvím¹⁸.

¹⁷ Interní dokument MV OBP – Extremismus, analýza současných trendů na extremistické scéně a návrhy opatření, 29 s.

¹⁸ CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, 43 s.

Židé patří z historického hlediska k největší a nejviditelnější etnicko - náboženské skupině, která přitahovala pozornost křesťanské společnosti. Ta v Židech viděla vrahy Ježíše Krista. Odrazy tohoto náboženského antisemitismu můžeme spatřovat ve speciálních zákonech omezující Židy v povinnosti nošení různých prvků sloužících k označení příslušnosti (např. žluté klobouky v Českém království) nebo omezení počtu dětí v rodině. Zde je nutné poznamenat, že u náboženského antisemitismu se primárně jednalo o nenávist k víře, nikoliv proti národu¹⁹.

Během 19. století v důsledku upadajícího významu křesťanství a prudkému růstu nacionalismu dochází k vytlačení náboženského antisemitismu antisemitismem rasovým. Tento tvrdil, že Židé sami jsou rasově oddělenou skupinou. Oporu a zdroje nenávisti hledá rasový antisemitismus v tvrzení ovládnutí vlády nad světem, vlády nad prosperujícími firmami. Tvrzení se opírá o skutečnost, že samotní Židé v těchto skupinách tvoří značnou část populace. Princip této teorie ovšem zapomíná, že se jedná pouze o důsledek historických omezujících opatření, kdy bylo židovské komunitě povoleno pracovat pouze v určitých oblastech. Násilí křížových výprav, novodobé pogromy v Rusku a neomluvitelné a nepochopitelně hrůzné činy Hitlerova Německa jsou jen několika příklady nenávisti vůči Židům.

Po 2. světové válce nastává období tzv. nového antisemitismu, který se výrazně neliší od antisemitismu rasového. Nicméně hlavní myšlenky se nově opírají o popírání holocaustu a myšlenky antisionismu.

¹⁹ SVOBODOVÁ, J., Zdroje a projevy antisemitismu v českých zemích 1948-1992, Praha, Ústav pro soudobé dějiny AČR, 19 s.

1.5.1 Holocaust

Holocaust, z německého překladu naprosté zničení, celopal, uhořelá oběť. Objevuje se snaha o naprosté popření událostí způsobených nacistickým Německem během 2. světové války. Metodami k tomuto sloužícími jsou „vědecké“ bádání, snažící se dokázat neexistenci plynových komor, nemožnost masových vražd a zpochybňování existence plánů nacistického Německa na „konečné řešení“. Takto uzpůsobená revize dějin slouží k útokům na samotný stát Izrael a světovou židovskou lobby, kdy jsou tito obviňováni z udržování lží o holocaustu, které jim mají sloužit pouze k vymáhání odškodného za údajně smyšlenou minulost.

1.5.2 Antisionismus

Antisionismus se objevuje v Evropě koncem 70. let 20. století částečně jako reakce na dění kolem území Palestiny a Izraele, kdy do této doby byl postup Izraele západní společností ospravedlňován zkušeností a zážitky z 2. světové války.

1.6 Rasismus

Rasismus se opírá o teorii založenou na skutečnosti, že lidské vlastnosti jsou podmíněné lidskou rasou. Vznik se datuje do doby po Francouzské revoluci, avšak v německém prostředí.

Skutečný rozmach je připisován nacistickému Německu v 30. letech 20. století, nicméně se opírá o myšlenky sahající hlouběji do historie. Podstatou rasismu je tvrzení, že rozdíly mezi jednotlivými etniky jsou vrozené, stálé a neměnné. Přitom platí pravidlo hierarchie.

Nový, leč rasismu velmi blízký pojem racialismus odkazuje na nepřekonatelné rozdíly mezi rasami, nicméně se striktně vyhýbá označení některé rasy za nadřazenou. Pojem je užíván uvnitř rasistických organizací.

1.7 Fašismus

Původem italský fašismus, z latinského fascis (svazek), bylo politické hnutí vedené Benitem Mussolinim, které ovládlo Itálii v období 1922 až 1943 a vzniklo z bývalých vojenských spolků. Typickými rysy jsou vypjatý nacionalismus, autoritativní a charismatické vůdcovství, militarismus, kult mládí a síly a silná ekonomická role státu. Ve 20. letech 20. století myšlenku fašismu²⁰ přejímá mnoho států, a to pravděpodobně v důsledku nestability nových demokratických režimů, vyčerpáním tradičních demokratických států po 1. světové válce a existencí bolševické revoluce v Rusku, která vedla k obavám široké společnosti v její rozšíření a rozmachu po Evropě²¹. Fašismus a nacismus měly boj proti komunismu jako stěžejní bod ve svém programu²¹. Nejvýznamnější vliv fašismu se projevuje na německé National-sozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP), vedené Adolfem Hitlerem.

²⁰ cs.wikipedia.org/wiki/fašismus

²¹ CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, 65 s.

1.8 Nacismus

Název je spojen ze slov **Nacionální socialismus**. Vzniká jako produkt Hitlerova působení v německé NSDAP a jako reakce na italský fašismus. Tato nacistická myšlenka kombinuje prvky socialismu, nacionalismu, fašismu, rasismu, eugeniky²² a v neposlední řadě antisemitismu. Nacismus pro svoji spojitost s extrémní formou rasismu nemá v pozdějším světě obdobu. Lze však usuzovat, že vzdáleně podobné prvky bylo možno spatřovat v Jihoafrické republice v období apartheidu.

1.9 Komunismus

Jedná se o politickou ideologii založenou na společném vlastnictví, odmítající třídy a rozdíly mezi lidmi²³. Myšlenky komunismu lze připočítat již Platónově Republice, nicméně skutečně významné zpracování myšlenek komunismu přináší až v 19. století Karl Marx²⁴. Typickými komunistickými režimy byly Rusko po roce 1917 pod vedením V.I.Lenina a dalších vůdců této země a komunistické Československo po ne zcela přehledném politickém dění v roce 1948.

1.10 Anarchismus

Podstata anarchismu spočívá ve vytvoření společnosti bez sociálních a ekonomických pravidel a bez politické hierarchie či jiných forem nadvlády člověka nad člověkem²⁵. To vysvětluje i původ řeckého slova an a arché, což znamená absenci vlády²⁶. Skutečný vznik je připisován událostem kolem Francouzské revoluce, kdy za anarchisty byli hanlivě označováni radikálové.

²² eugenické programy - očištění nordické rasy od nežádoucích prvků

²³ cs.wikipedia.org/wiki/komunismus

²⁴ CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, 87 s.

²⁵ cs.wikipedia.org/wiki/anarchismus

²⁶ CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, 106 s.

1.11 Pravolevá osa

Klasické pojetí politického systému předpokládá, že v rámci spektra politických stran si musíme představovat jakousi pomyslnou pravolevou osu, na které se nacházejí jednotlivé ideologie. Vpravo od středu stojí zastánci svobodného trhu, liberalismu a kapitalismu a na opačné straně osy vlevo od středu pak zastánci socialismu, státní redistribuce a sociálních výhod. Nejokrajnější místa na ose pak zaujímají komunisté a anarchisté nalevo a vpravo pak vyznavači nacistické a fašistické ideologie.

Levá část osy symbolizuje určitou pomyslnou přímku, kdy od středu směrem vlevo stojí socialismus, vlevo jeho extrémnější forma komunismus. Situace v pravé části politického spektra je poněkud složitější a to zejména s ohledem na to, že jsou zde vpravo od středu zastoupeny dva poněkud odlišné směry, a to jednak liberalismus a dále pak konzervatismus. Dnes chápeme oba tyto směry dohromady nebo lépe souběžně. Oproti tomu v minulosti, zejména v 19. Století, stály tyto strany na opačných koncích proti sobě a i dnes mají oba směry odlišné zásadní ideologické rozdíly.

1.12 Ultrapravice a ultralevice

Krajní pravice, resp. ultrapravice, je politologický pojem, označující politické ideje a aktivity založené na autoritářství, krajním nacionalismu, šovinismu, egocentrismu, rasismu a xenofobii. Ultrapravicové skupiny s ohledem na uvedené principy napadají ústavní principy státu, rovnost mezi lidmi²⁷.

²⁷ cs.wikipedia.org/wiki/ultrapravice

Krajní levice, resp. ultralevice, pak představuje celé spektrum levicových myšlenkových proudů komunistických, trockistických anebo anarchistických typů. Mezi skupinami tohoto označení nepanuje taková názorová shoda jako mezi skupinami představující scénu ultrapravice. Již zavedené komunistické strany se nehlásí k názorům trockistických a anarchistických skupin, jejichž názory a postoje jsou pro ně až příliš radikální. Pokud však probíhají v některých částech zejména západní Evropy nějaké protestní akce, většinou pak stejně tyto názorově odlišné skupiny se sebou navzájem začínají spolupracovat²⁸.

Uvedené dělení pochází z dob francouzské revoluce, s odkazem na základní dělení na pravici a levice. Dělení na pravici a levice vzniklo roku 1789 při prvním setkání generálních stavů, kdy aristokracie věrná králi seděla u stolu po jeho pravé ruce. Naproti tomu radikálové a zástupci tzv. třetího stavu obsadili místa u stolu po levé ruce panovníka.

²⁸ CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, 18 s.

2. Rizikové faktory působící na policisty

Zkušenosti nedávné doby ukazují na skutečnost, že faktorů, působících na příslušníky Policie ČR, je celá řada. Patří sem vliv prostředí, ve kterém policista žije svůj civilní život či sociální skladba a chování pachatelů, vůči kterým policisté v rámci výkonu služby zasahují. Stejně tak policistu může ohrožovat osobnostní a charakterový profil jeho či kolegů. Nejvíce ovlivňujícím rizikovým faktorem, který má v gesci Ministerstvo Vnitra, je vzdělání a proškolení jednotlivých policistů a úroveň preventivních opatření.

2.1 Vliv prostředí

Bezprostřední vliv na postoje budoucího policisty má prostředí, ve kterém budoucí policista vyrůstá, získává obecné vzdělání, dospívá a dozrává v ucelenou osobnost, jež má v budoucnu chránit společnost z pozice policisty.

Nezanedbatelnou a nezastupitelnou úlohu v osobnostním profilu policisty zaujímají procesy socializace jeho osobnosti již od dob jeho dospívání. Vliv rodiny a přenášení vzorců chování a reagování směrem k projevům extremismu, se kterými se jedinec během svého vývoje dospívání setkává. Působení sociálního prostředí determinuje názorovou pestrost v jeho budoucím životě, vzorce jeho chování při setkání s extremismem.

Z demokratického úhlu pohledu patří mezi zcela zásadní vlivy na vývoj jedince v extremistickém prostředí zejména zdravý a kritický názor na takové projevy extremismu jako jsou rasismus, antisemitismus, fašismus. Nepřípustné jsou myšlenky, které mají za následek potlačování lidských práv a svobod. Přijímání „zdravých“ názorů od svého nejbližšího okolí a to zejména nejbližší rodiny, je bráno jako zcela zásadní. V tomto smyslu by měl napomoci projekt pražských policistů „Extremismus – a co na to zákon?“, jehož cílem je vyškolení policejních preventivních pracovníků v rámci specifické primární prevence. Kurz probíhá kontinuálně a počítá s kooperací nízkoprahových center.

Postoje, které si jedinec osvojí v raném dětství, se během vývoje jen málo a obtížně mění. Špatné návyky, zejména k morálce, se následnou výchovou mění, resp. převychovávají, jen obtížně.

Nezastupitelnou roli zde plní i chápání vlivu širšího okolí v době, kdy jedinec prochází stádiem dospívání. Doba dospívání znamená pro vývoj jedince další významný milník v podobě nástrah různých sociálních a zájmových skupin či part. Obecně lze říci, že větším rizikem pro vyvíjejícího se jedince je např. předměstí, kde je velké procento etnické minority, která se značnou měrou podílí na závadovém chování v daném městě. Zde se nám logicky riziko sympatií k nenávisti, averzi či agresi²⁹ zvýší na základě osobní zkušenosti.

Lidé v těchto oblastech snadněji tíhnou k názorům extrémních uskupení. Tomuto dopomáhá v populaci velmi rozšířený názor o odlišném přístupu ze strany státních orgánů, respektive jeho institucí, jejichž prostřednictvím jsou přerozdělovány finanční prostředky v sociálním systému státu. Jedná se zejména o finanční prostředky směřující k vyplácení podpory v nezaměstnanosti, mateřské a rodičovské dovolené a prostředků z důchodového systému.

²⁹ Pořad ČT „Kde se rodí agrese“ pojednává o agresi jako dispozici genetického vybavení, které jedincům pomáhá přežít a dosáhnout řady cílů. Odborníci z řad policejních psychologů jako např. PhDr. Alena Plšková, zde vypovídají o prostředí, ze kterého mladí delikventi vycházejí.

Dlouholetý a v současné době velmi palčivý problém se začleněním romské menšiny do většinové populace státu se stává velmi laciným argumentem v rukou extremistických hnutí. Těm tímto stát umožnil velmi snadno si zvýšit prestiž a sympatie dalších nespokojených občanů.

Mezi jedním z nejčastěji citovaných argumentů extremistů bývá skutečnost, že velké procento tzv. nepřizpůsobivých občanů během svého života ze společného sociálního balíku pouze čerpá, a to ještě v hojnějších dávkách než bývají vypláceny zástupcům většinové populace. Druhá strana argumentuje problematickým začleněním menšiny do života a tím pádem nejsou schopni do této společné „kasy“ téměř nic přispět. Extremistické skupiny samozřejmě připomínají podíl kriminálně závadových osob, které stát tzv. „živí“. Tato data jsou v rukou extremistů často manipulována k jejich potřebě.

Není mým úkolem posuzovat systémovost přerozdělování dávek a podpor v našem státě, nicméně lze konstatovat, že současná situace, kdy se některým skupinám stále vyplatí nepracovat, neplatit nájem a páchat kriminálně závadovou trestnou činnost, nahrává extremistickým skupinám. Je pro ně dobře využitelným rizikovým faktorem, který může v praxi ovlivnit do jisté míry i úsudek zakročujících policistů. Ti se pak s projevy extremismu setkávají v rámci výkonu své služby přímo v reálném životě a do značné míry takováto opatření státu následně mohou být rizikovým faktorem, který může ovlivňovat nestrannost a nezaujatost jednotlivých policistů ve službě.

Rovněž nelze opomíjet vliv ostatních kolegů na jednotlivého příslušníka. Vezmeme-li v úvahu, že začínající policista přichází zpravidla plný ideálů a cílů spoustu věcí změnit, několik negativních zážitků během služby a k tomu špatný kolega, umocňující zážitek lehce změni přístup policisty k jeho původním záměrům. Zde nastává prostor pro tzv. vigilantismus, jehož princip je založen na suplování policejních funkcí³⁰, znamenající svým způsobem bojovat proti kriminalitě a tak získávat hlasy z řad veřejnosti³¹.

Mluvíme-li zde o negativních zážitcích při služebních zákrocích, musíme si uvědomit, že zejména policisté pořádkové a hlídkové služby při svých zákrocích, kdy zpravidla bývají na místě činu krátce po událostech, přicházejí do styku buď přímo s pachateli kriminálně závadových činů, nebo jejich oběťmi a následky. Je třeba si uvědomit, že tato přímá vazba vystavuje policisty daleko větším psychickým tlakům a traumatickým zážitkům. Tyto mohou následně přecházet v pozici sympatií k některé extremistické skupině. Protože tato, byť nereálně, nabízí svým příznivcům, na rozdíl od státu, jasné řešení.

Poslední faktor ovlivňující policistu je zcela v moci Ministerstva vnitra. V jeho kompetenci je personální obsazení Policie ČR. To zajišťuje při přijetí každého policisty prověrku z místa jeho bydliště zaměřenou na kriminální chování a styk s kriminálně závadovou skupinou obyvatel a dále dokumenty dokladující čistý trestní rejstřík. Po těchto nezbytných formalitách přichází na řadu specializované psychologické vyšetření, které je v gesci specializovaných psychologů pracujících speciálně pro MV. Za podmínky odsloužené praxe policisty a splnění dalších předpokladů přechází policista na další specializované útvary. Zde, pokud se jedná o útvary s celorepublikovou působností a útvary se specifickou činností, přichází na řadu další psychologická vyšetření, jejichž obsahem je mimo jiné snaha o zjištění postojů k určitým částem obyvatel (pozn. neformální rozhovor s psychologem ÚOÚC OS).

³⁰ romove.radio.cz/cz/clanek/22492

³¹ ČR1 Radiožurnál, ranní interview s Doc. JUDr. PhDr. Miroslavem Marešem, PhD.

Další možností ovlivnění policisty může pocházet ze samotné infiltrace extremistů do policejních složek. Tomuto by mělo zabránit zejména již uvedené psychologické vyšetření spolu s využitím účinné komunikace mezi jednotlivými bezpečnostními složkami³² a jejich útvary.

2.1.1 Vliv prostředí, zkušenosti z okolních států

S příchodem politicko - ekonomických změn v České republice po roce 1989 došlo k uvolnění do té doby nastavených sociálně politických pravidel chování a tím i k nárůstu různých extremistických projevů.

V rámci vývoje se nejedná o projev nikterak vzácný. Západní demokracie, které vyspěly ve svůj současný politicko - ekonomický stav na základě odkazu převážně křesťanských tradic, prošly tímto vývojem o několik let dříve³³.

³² Příloha B

³³ Interní dokument OBP MV, Deradikalizace v oblasti extremismu, 44 s.

Výhodou moderních demokracií je fakt, že k tomuto měly možnost dospět pozvolným vývojem po dobu několika desetiletí, a tedy v odstupu dvou až tří generací myšlení svých občanů. Například Německo se pozvolna připravovalo na druhou vlnu nových spoluobčanů, která byla tvořena dětmi převážně tureckých přistěhovalců. Příčina tohoto migračního „problému“ pramenila v možnosti asimilace tureckých dělníků po skončení druhé světové války na území dnešního Německa. Tito byli prvotně využiti k zaplnění pracovních míst zejména v průmyslových profesích v době, kdy se poražené a válkou zbídačené Německo po letitém a nejen na lidské zdroje vysilujícím konfliktu potýkalo s enormním nedostatkem mužské pracovní síly. Ačkoliv v současné době řeší otázku s již druhou a třetí generací, kterou po přistěhovalecké vlně po roce 1945 Německo zaznamenalo, tedy s potomky prvotních přistěhovalců, je na tuto otázku již dlouhodobě připraveno. Zároveň mělo možno během let již vyzkoušet celou řadu metod jak asimilovat tyto obyvatele a mimo jiné eliminovat projevy extremismu, a to zejména s ohledem na jiný socio - kulturní naturel tureckých spoluobčanů. Moderní německá společnost tedy musí považovat turecké spoluobčany za rovnocenné a musí přejímat jejich problémy.

Obdobná situace je ve Francii, kde se její multikulturní otevřená demokratická společnost, jejíž principy fungují opět na základě křesťanských tradic, musí potýkat s asimilací obyvatelstva převážně z afrických zemí. Přestože v samotné Francii v nedávných letech docházelo zejména na přistěhovaleckých předměstích k eskalaci nepokojů, v rámci státní policie Police Nationale a Gendarmerie Nationale bylo riziko projevů extremismu ze strany jejich příslušníků eliminováno téměř na minimum. K tomuto měla přispět svým působením tzv. cizinecká legie, která je proslavena opravdu multikulturním personálním obsazením.

Za obdobný příklad můžeme považovat Velkou Británii a země spadající do Britského království, založené na křesťanských tradicích. Velká Británie je v potírání projevů extremismu asi nejdále díky tomu, že systém prevence proti extremistickým projevům různého druhu mohla zavést jako koloniální mocnost se sférou vlivu na země s nejpestřejším socio - kulturním prostředím.

Bohužel oproti výše uvedeným státům byla v tomto ohledu naše země ve značné nevýhodě. Skok z režimu totalitního do podmínek demokracie je sice pozitivní pro široká veřejná práva, naneštěstí však i pro projevy extremismu všeho druhu. To je bohužel historický paradox nejen u nás. V rámci totalitních režimů se nejen nedaří občanským svobodám, ale i jiným projevům, které nejsou pro totalitní režim žádoucí, tedy i projevům extremismu. Pokud ovšem totalitní režim sám cíleně projevy extremismu v určitém úhlu pohledu nepodporuje či přímo neřídí, jako například projevy antisemitismu a rasismu v rámci éry fašistického Německa.

Změny v ozbrojených sborech po roce 1989 sebou přinesly jejich jakési ochrnutí či paralyzování, neboť na bezpečnostní sbor bylo nahlíženo jako na politický orgán a do pozadí ustupovala jeho funkční stránka a lidé spjatí s jeho fungováním, byť měli potřebnou kvalitu, již nebyli v rámci nového demokratického zřízení žádoucí.

Do doby, než byly vychovány a vyškoleny nové kádry v rámci resortu Ministerstva vnitra, potažmo Policie České republiky, bylo vytvořeno prostředí, které kriminalitě nahrálo. Situaci příliš nepříspěly ani až příliš benevolentní amnestie prezidenta republiky, kdy brány věznic opouštěli lidé, kteří se posléze v krátké době dostali do rozporu se zákonem.

2.2 Osobnostní profil – psychologické vyšetření

Příslušníkem Policie České republiky je člověk, který splnil bezesporu náročná kritéria na výběr nových policistů. Nejenže prošel náročnými zdravotními a fyzickými testy, prošel prověrkou z hlediska nezávadového chování nejen směrem k extremismu, ale je to jedinec, který vyhověl zejména náročným psychologickým vyšetřením.

Bohužel proti žádnému ze závadových projevů neexistuje stoprocentní preventivní psychologické vyšetření. Ale právě pomyslné síto v nastavení náročnosti zkoumání psychologického profilu jedinců nastupujících k represivní složce státu, jakou Policie České republiky bezesporu je, a v jejíchž řadách má vystupovat i proti projevům extremistické scény, je z mého pohledu tím prvním a jedním z nejdůležitějších preventivních opatření. Psychologická vyšetření tedy eliminují a podchycují do budoucna závadové projevy extremismu v řadách Policie České republiky a jsou tedy pomyslným prvním a velmi opodstatněným profylaktickým štítem vůči možné budoucí profesní a osobní defekci přijímaných jedinců.

Vlastní psychologické vyšetření během přijímacího řízení zde nechci jakkoliv hodnotit či rozebírat, neboť to není předmětem této práce. Dovoluji si zde však hodnotit důležitost a přínosnost psychologického vyšetření jako institutu v případě, že plní svou funkci správně.

Bohužel se v poslední době výrazně snížil možný okruh zájemců o práci u policie. Zde mluvím o okruhu osob, které by splňovaly v celém rozsahu přísná kritéria na osobnostní a rozumový vývoj jedince, fyzickou stránku zde nevyjímaje.

Zejména intelektuálně a osobnostně vybavení uchazeči se již v současné době nehlásí do řad policie v takovém rozsahu jako v minulých letech, což má za následek skutečnost, že uvolňovaná a znovu obsazovaná tabulková místa jsou relativně na konstantní úrovni. Přihlédneme-li k běžnému odchodu lidí od policie, musí pak logicky následovat stejný stav doplňování směrem z civilního sektoru bočními vstupy. Tito lidé sice procházejí psychologickými vyšetřeními, nicméně postrádají zkušenosti z výkonu na ulici.

Personální pokles je výsledkem celospolečenské prestiže práce u Policie České republiky jako takové, a to jak z pohledu materiálního, kdy finanční zabezpečení jednotlivých příslušníků v kontextu celospolečenského měřítko v posledních letech neustále klesá, tak z pohledu sociologického, kdy je práce policisty považována za podřadnou s nízkým společenským statusem. To má za následek, že jedinci, kteří by byli v minulosti schopni reálně uvažovat o možnosti přijetí a následnému nástupu k policii, od toho upustí s ohledem na širší možnosti uplatnění v soukromé sféře, především díky lepšímu finančnímu ohodnocení.

Pokles přijímání kvalitních lidí má samozřejmě za následek méně kvalitní výkon policie jako celku, zvýšení výskytu extremismu obecně a tím zvýšený vliv extremismu na jednotlivé policisty.

2.3 Skladba pachatelů

Pokud vycházíme ze skutečnosti, že policisté v přímém výkonu přicházejí při zákrocích na místech činu do kontaktu s přímou realitou, tedy do styku s pachateli, s oběťmi a následky trestných činů, musíme předpokládat, že očekávají od dalších státních orgánů spravedlivé tresty pro pachatele. Z minulosti jsou známy případy, kdy jednotliví policisté či skupiny policistů, v reakci na nečinnost nebo dle jejich názoru na nepřiměřený trest pro pachatele, zakládají skupiny, mající za cíl potrestání pachatelů. Ovšem vzhledem ke skutečnosti, že těžko mohou legálně vykonávat exekutivu na konkrétních pachatelích, trestají svým neadekvátním přístupem při služebních zákrocích příslušníky menšin, které spojují s „nepotrestanými“ pachateli³⁴.

3. Vzdělání a proškolení jednotlivých policistů a úroveň preventivních opatření.

Primární prevence by měla spočívat v pedagogickém působení, které musí být vedeno s důrazem na kritické myšlení žáků, aby tito byli schopni na základě svých znalostí porozumět extremistickým teoriím, jejich motivům a nositelům. Preventivní působení musí umět reagovat na neustálý vývoj extremistických hnutí. Zde by měl být kladen důraz na vzdělávání v rámci celého školského systému.

Sekundární prevence by měla mít za cíl odbornost a připravenost všech policistů. Pro tyto je třeba zajistit dostatečné zázemí pro výkon služby a plnění pravomocí. Získaná profesionalita nesmí být narušena případnou infiltrací ze strany extremistů do bezpečnostních sborů. Samotné profesionalizace lze dosáhnout cíleným vzděláváním. MV ve spolupráci s Policejním prezidiem a nevládními organizacemi připravuje školení managementu policie v souvislosti s hrozbami extremismu³⁵.

³⁴ nezávazný rozhovor s policejním specialistou zabývajícím se trestnou činností policistů

³⁵ Interní dokument policie, Strategie proti extremismu, 31 s.

V rámci policie není sestaven sborník obsahující návod pro vzdělávání a školení policistů posilující jejich odolnost směrem k extremismu. Chceme-li tedy dosáhnout nějakých výsledků k ustanovení vzdělání a školení policistů, musíme pracovat s materiály určenými pro školení policejních odborníků ve směru k vnějším extremistům, tedy k nepolicistům.

Je sestavena **Koncepce boje proti extremismu**, založená na myšlence, že extremismus bude vždy součástí moderní společnosti. Koncepce si neklade za cíl jeho úplnou eliminaci či vymazání, ale nastavení mantinelů v rámci demokratické společnosti. Koncepce se opírá o 5 následujících pilířů³⁶:

- 1) síla extremistů vychází z lidské nevědomosti, jediným způsobem boje je otevřená komunikace, otevřenost a možnost volby alternativy,
- 2) vzdělaní a informovaní lidé si umějí vytvořit obranné mechanismy vůči extremistickým myšlenkám, kvalitu demokracie musí umět naučit primárně škola,
- 3) na boji s extremismem se musí podílet nejen Ministerstvo vnitra a policie, ale tak ostatní ministerstva a nevládní subjekty. Zkušenosti z moderních demokracií dokazují, že tato cesta je velmi účinná,
- 4) nezbytnost profesionalizace expertů, kteří mají extremismus potírat. Tito musí vědět co dělat, jak postupovat a jak kooperovat s ostatními složkami,

³⁶ Interní dokument policie, Strategie proti extremismu, 22 s.

- 5) konkrétní pachatele trestné činnosti spojené s extremismem nekompromisně postihovat v rámci platných zákonů a tyto události efektivně medializovat.

Tuto koncepci lze analogicky aplikovat na příslušníky a proti příslušníkům.

Z řady dokumentů (interní dokumenty MV obsahující obecné formulace) lze sestavit následující model vzdělávání, školení a prevence. Tento model se opírá o myšlenku vzdělanosti, připravenosti a odolnosti policisty při zákroku proti extremistickým skupinám.

3.1 Pořádkoví policisté

Nově přijatí příslušníci Policie ČR prochází standardním vzdělávacím procesem v rámci základní odborné přípravy ZOP, vyučované na policejních školách v Praze, Brně a Jihlavě. Vzhledem ke kapacitě již tak nabitého programu ZOP není v současných podmínkách možno poskytovat extremismu a tedy jeho prevenci větší prostor. Policejní knihovny pouze poskytují množství literatury pro možné samostudium. Jako minimální řešení se v současnosti jeví školení určené pro vedoucí základních útvarů policie, v němž by tito měli být seznámeni s nejnovějšími trendy a poznatky z oblasti extremismu³⁷.

³⁷ Interní dokument PČR

3.2 Policejní specialisté

Příprava policejních specialistů je založena na instruktáži cestou interních aktů řízení a specializovaných kurzů. Dominantní úlohu by zde měla plnit resortní vysoká škola, tedy Policejní Akademie České republiky, kde by v blízké budoucnosti mělo dojít k zařazení předmětu, zabývajícího se konkrétně extremismem, do studijního plánu. Policejní specialista musí mít naprostý přehled o stavu extremismu ve svém regionu, znát zájmové osoby a systematicky pracovat na zpracování jejich trestné činnosti. Specialisté na extremismus by neměli být hodnoceni tzv. čárkovým systémem a měli by pracovat pouze na trestné činnosti, která je s extremismem spojena.

Prošetřováním trestné činnosti policistů a jakousi formou terciální prevence se zabývá zvláštní útvar. Tento má na starosti kriminálně závadovou činnost policistů. Jedná se o útvar v přímé podřízenosti Ministra vnitra, tedy o Inspekci Policie České republiky. Předmětem jeho činnosti je odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je policista nebo zaměstnanec Policie ČR. Inspekce v rámci své působnosti provádí zejména operativně pátrací činnosti. Kontrolními metodami zjišťuje, zda se policisté nebo zaměstnanci PČR nedopustili trestného činu³⁸.

³⁸ www.mvcr./docDetail.aspx?docid=7788doctype=artalang=cs

Vzhledem k bezpečnostnímu charakteru Inspekce a vzhledem k obecnosti její poslední Zprávy o činnosti inspekce PČR a trestné činnosti policistů PČR za rok 2009³⁹, nelze stanovit relevantní počet policistů, kteří byli pro některý extremistický trestný čin prověřováni. Jiný zdroj Ministerstva vnitra, a to Strategie boje proti extremismu (strana 15) uvádí, že v roce 2008 byly Inspekci prověřovány dva případy podezření ze spáchání trestné činnosti s extremistickým podtextem. Ani v jednom případě nebyl extremistický podtext prokázán a prověřování bylo ukončeno v obou případech předložením návrhu na zahájení trestného stíhání dle § 162 odst. 1 tr. řádu pro podezření ze spáchání trestného činu výtržnictví dle § 202 odst. 1 tr. zákona.

Inspekce ministra vnitra působí jako sekundární preventivní prvek vůči pachatelům trestné činnosti. Čím kvalitnější činnosti bude Inspekce v rámci svých možností dosahovat, tím větší mírou se bude podílet na preventivním působení.

³⁹ Příloha A

4. Zjištění vztahu příslušníků policie k extremismu

Na jiném místě práce již bylo zmíněno, že není vedena žádná aktuální statistika v rámci resortu Ministerstva vnitra - policie, která by disponovala relevantními informacemi, které by vedly k vyvození závěrů o konkrétním vztahu příslušníků policie k extremismu.

Můžeme tedy jen obtížně pozorovat chování příslušníků s rozdílným pracovním zařazením a tedy i s různou náplní práce a současně i s jiným úhlem pohledu na scénu extremismu ze strany policisty.

Názor mnou zde níže vyslovený je tedy jakousi dedukcí možného vzhledem k tomu, že v drtivé většině případů nejsou jakékoliv znaky chování v jednání policisty vůbec patrné, a to s ohledem zejména na možné ohrožení jeho další profesní kariéry. Musí si být vědom, že projevy, byť i jen sympatií s extremistickou scénou, a to levicovou či pravicovou, by mohly být překážkou v jeho případném setrvání v řadách policie.

Zkoumáme-li tedy pohled policisty na projevy extremismu, pak to do značné míry ovlivňují dva následující faktory:

- na jaké pracovní pozici je policista zařazen,
- jaké je jeho profesní, osobnostní, intelektové a vzdělanostní vybavení.

Pracovní pozice ovlivňuje jeho další názor na extremistickou scénu zejména tím, co je náplní jeho práce, potažmo pracovního zařazení.

Tedy větší pravděpodobnost případných sympatií k projevům extremismu hrozí u takových složek, které jsou v bezprostředním kontaktu s možným objektem zájmu projevů extremismu. Nejčastěji půjde například o pachatele trestných činů, se kterými se policisté v přímém výkonu služby setkají. Může jít o menšinové etnikum, například o Romy. Jejich trestná činnost je většinou majetkového charakteru, ale není vyloučen ani prvek násilných trestných činů, trestných činů mravnostních či těch s drogovou problematikou. Nepřipravený policista pak snadno podlehne myšlenkám radikálních postojů extremistické scény.

Toto nebezpečí hrozí ve větší míře v regionech s vyšší mírou nezaměstnanosti a vyšším procentem osídlení menšinovým etnikem. Příkladem může být region Západních Čech (Mostecko, Chomutovsko, Sokolovsko, Teplicko či Ústecko). Faktory, které působí rizikově na běžnou populaci, stejně negativně ovlivňují i příslušníky PČR, kteří z toho důvodu musí být neustále připravováni, školeni a vzděláváni.

Co se týče konkrétního vztahu příslušníků policie a extremismu, je nutno uvést, že v drtivé většině případů projevů extremismu ze strany policistů se bude tento jev projevovat v latentní fázi. To znamená, že svůj skutečný postoj příslušník nebude veřejně prezentovat, ale bude se jednat o formu projevů jistých sympatií. Důvodem latentního extremistického chování bude strach o ztrátu povolání v případě, že by příslušníkovi byly extremistické činy a postoje prokázány.

5. Obecné příklady extremistických činů policistů

Jak jsem se již v průběhu práce zmínil, páchání trestné činnosti s prvkem extremismu policisty je v drtivé většině případů prováděno ze strany možných podezřelých natolik obezřetně, že ji lze jen velmi ojediněle podchytit. Pachatel takového jednání by musel být natolik hloupý, že by projevy s podtextem extremismu dával veřejně na odiv⁴⁰.

Dojde-li v současné době u policie k takovému činu policisty, který by mohl naplňovat jednání popsané v některé ze skutkových podstat zvláštní části trestního zákoníku, kde je popsáno jednání, které bezprostředně směřuje k potlačování právním řádem zaručených zákonných práv a svobod, nebo takové jednání hlásá, propaguje atd., nebo by mohlo naplňovat některé jednání citované v zákoně o přestupcích, pak se většinou projeví až za podmínek, kdy policista, není zcela schopen z důvodu různých faktorů zcela kontrolovat své chování navenek a extremistický projev tak vyplyne na povrch.

Příklady:

V obecných intencích možno uvést následující skutek. Policista ve večerních hodinách cestou z restauračního zařízení úmyslně rušil občanské soužití tím, že házel drobné kamení na dům, který byl mimo jiné obývaný osobami romské národnosti. Při skutku nedošlo k újmě na zdraví ani na majetku. Stejně tak nedošlo k ohrožení zdraví některého z obyvatel předmětného domu. Skutek byl prošetřen pro možné podezření ze spáchání trestného činu násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci dle ust. § 196 odst. 2 tr. zákona, účinného do 31. 12. 2009. Po prošetření Inspekcí byl policista předán ke kárnému vyřízení věci nadřízenému, pro jednání mající znaky přestupku proti občanskému soužití zák.č. 200/1990 Sb.

⁴⁰ <http://www.army.cz/scripts/detai.php?id=15810>, rozhovor s JUDr. PhDr. Ivo Svobodou, PhD. a Doc. JUDr. PhDr. Miroslavem Marešem, PhD.

Dalším příkladem může být skutek policisty, který měl zdvižením pravé ruky propagovat hnutí směřující k potlačování práv a svobod člověka. Toto gesto zdvižené ruky se nápadně podobalo nacistickému pozdravu „Sieg Heil!“, popřípadě „Heil Hitler!“. V okamžiku zdvižení ruky byl v době mimo službu policista oblečen mimo jiné do polní čapky s trikolórou v barvách Německa s odznakem „Smrtihlava“, který byl nejznámějším symbolem oddílů SS na pokrývkách hlavy. Dalším šetřením bylo zjištěno, že přechovával černobílé vyobrazení „Hákového kříže“ nebo-li svastiky v různých úpravách. Tento symbol byl používán německou NSDAP a je znám jako nejznámější symbol „Třetí říše“ nebo-li Německa Hitlerovy éry.

Podezřelý policista vzhledem ke svému vzdělání, rozumovým schopnostem a pracovnímu zařazení věděl, že takovéto jednání v kontextu s výše uvedenými skutečnostmi může být důvodně spojováno s projevem hlásající propagaci a podporu hnutí směřující k potlačení práv a svobod, ve smyslu ustanovení zvláštní části trestního zákoníku.

V praxi však nejsou ojedinělé ani případy, kdy jsou na příslušníky policie podávána účelová trestní oznámení s podezřením ze spáchání jednání mající znaky podpory hnutí směřující k potlačení práv a svobod. Po jejich prověření bývá často zjištěno, že tak činí oznamovatelé z řad osob, které samy páchají trestnou činností a vystavením je podezření ze spáchání trestného činu s rasovým podtextem se pak snaží způsobit policistům problémy.

Nejčastěji tak činí oznamovatelé v případech, kdy policista v jejich věci proti nim zakročoval nebo byl v jejich věci jinak činný, například jako orgán, který konal vyšetřování nebo vystupoval se svědectvím proti nim.

V nemalém procentu tak činní pachatelé z řad romské či jiné minoritní komunity anebo z řad extremistických, například anarchistických skupin, kteří shodně využívají faktu, že velká část v současné době sloužících policistů nosí krátký sportovní sestřih vlasů. Oznamovatelé se snaží poukázat na to, že je to projev sympatií k hnutím hlásajícím potlačování práv a svobod, jako Skineheads atd., v kontextu s dalším údajným vystupováním ze strany policie vůči nim. Většina těchto oznámení následně končí odložením trestního stíhání ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 tr. řádu.

Představme si skutek, kdy policista v době mimo službu, opět ve večerních hodinách, měl v restauračním zařízení v centru Prahy, posilněn alkoholem, vykřikovat hesla: „Ein Volk, ein Reich, ein Führer,“. Příklad skončil odložením věci, neboť se nepodařilo prokázat, že by se skutek vůbec stal.

Nebo oznámení na dva příslušníky uniformované složky policie, kteří v době zákroku vůči pachateli podezřelému z páchání majetkové a drogové kriminality měli zakročovat za použití slovních projevů rasové nesnášenlivosti. Šetřením bylo následně zjištěno, že oznamovatel, který byl romské národnosti, se tímto účelovým úkonem snažil vyhnout trestnímu stíhání své vlastní osoby. Věc byla po prošetření odložena ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 tr. řádu, neboť bylo zjištěno, že se skutek, ze kterého byli oba podezřelí, nestal.

6. Závěr

Při zpracování práce jsem se snažil zmapovat názorové a politické proudy, které se historicky vyvíjely a eskalovaly v moderní extremismus. Za použití obsahové analýzy dokumentů a srovnáním některých odborných textů seznamuji čtenáře s hlavními proudy a myšlenkami vedoucí část naší společnosti k uchylování se ke krajním řešení situací či extremistickému chování.

V další části se snažím pojmenovat fenomén extremismu u policie spojený s možnými riziky a poukazuji na metody boje proti němu. Zde jsem při zpracování problému narazil na výraznou překážku, tedy že ač je extremismus obecně považován za nebezpečný fenomén moderní současné doby, je mu přikládána malá pozornost. Dotčeným orgánům státní správy nelze odepřít snahu o řešení problému extremismu v rámci široké veřejnosti. Zde je patrná snaha o využití poznatků z okolních států, tedy o zapojení do řešení problému nejen státní správu, ale i soukromý sektor či nevládní organizace. Nicméně skutečnou překážkou, kterou lze při zevrubnějším studování sledovat, je skutečnost, že samo Ministerstvo vnitra nemá vypracovanou ucelenou strategii, která by reagovala na konkrétní riziko, vznikající infiltrací nebo případnou sympatií příslušníků k extremismu. Pokud přece jenom taková strategie zaměřená proti boji s extremismem ve vlastních řadách existuje, potom je tak dokonale utajená, že nemůže správně fungovat a v prvopočátku extremisty od vstupu do PČR odrazovat. Takováto strategie by měla daleko více chránit ostatní členy společnosti před samotnými projevy či pouze náklonností policistů k extremismu.

Pozornost je zde rovněž věnována obecným příkladům skutků s extremistickým podtextem za účasti příslušníků policie.

Dle mého názoru nyní záleží na vedení Ministerstva vnitra a Policejním prezidiu ČR, jak budou v budoucích měsících a letech schopni reagovat na riziko extremismu ve vlastních řadách. Je jen na služebních funkcionářích, jak se postaví k prokázaným skutkům extremismu svých příslušníků a jakou publicitu v rámci osvětové kampaně v boji proti extremismu v řadách policie vytvoří.

Resumé

Práce pojmenovává základní historické ideje poskytující základní stavební prvky pro moderní extremismus, poukazuje na současný stav prevence a boje s extremismem uvnitř ozbrojeného sboru Policie ČR.

V práci jsou vysvětleny základní principy extremismu, se kterým je možno v rámci dané problematiky se setkat. Rovněž je zde nastíněn současný model prevence používaný v rámci Policie ČR. Praktické příklady jsou uvedeny v kvalitě odpovídající omezenosti sběru dat k těmto případům.

Hlubším rozbořením konkrétních extremistických uskupení se práce nezabývá, neboť jde o rozsáhlou oblast, kterou bych rád blíže zkoumal ve své diplomové práci.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje problematice extremismu a způsobu prevence u příslušníků Policie České republiky. V první části jsou zmapovány ideologické směry, které modernímu extremismu poskytují živnou půdu. V další části jsou popsána preventivní opatření, která by měla sloužit k eliminaci extremistického chování u příslušníků Policie ČR. Rovněž jsou zde pojmenována rizika působící na tyto příslušníky. Poslední část práce se snaží pojmenovat fenomén extremismu u policie spojený s možnými riziky a poukazuje na metody boje proti extremismu. Pozornost je zde rovněž zaměřena na obecné příklady skutků s extremistickým podtextem za účasti příslušníků policie.

Klíčová slova:

Agrese, extremismus, fenomén, pravicový extremismus, levicový extremismus, příslušník, Policie ČR, prevence

Annotation

The bachelor thesis deals with problematics of extremism in Police of Czech Republic and modes of its prevention. The first part explains ideologies that gave birth to modern extremism. The following part describes prevention that should eliminate extremist behavior of police members and it also defines risk factors that influence them. The last part of this thesis seeks the definition of extremism phenomenon inside Police that is connected to potential risks and reflects methods of fight against it. Attention is also drawn to general examples of commitments of extremist acts by police members.

Keywords:

Aggression, extremism, phenomenon, right-wing extremism, left-wing extremism, member of Police, prevention

Seznam použité literatury

CHARVÁT, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha, Portál s.r.o., 2007, ISBN 80-7367-098-6.

CHMELÍK, J., Symbolika extremistických hnutí, Praha, Armex Praha, 2000, ISBN 80-86244-14-8.

MAREŠ, M., Symboly používané na území ČR v současnosti, Praha, MVČR, 2006.

SVOBODOVÁ, J., Zdroje a projevy antisemitismu v českých zemích 1948-1992, Praha, Ústav pro soudobé dějiny AČR, 1994, ISBN 80-852-703-4.

Trestní řád 141/1961 Sb., v rozsahu jeho platnosti.

Trestní zákon 140/1961 Sb., v rozsahu jeho platnosti.

Portál BIS, dostupné na <http://www.bis.cz>

Portál MVČR, dostupné na <http://www.mvcr.cz>

Wikipedia, Otevřená encyklopedie, dostupné na <http://cs.wikipedia.org>

Interní zdroje Policie ČR

Seznam zkratek

AČR	Armáda České republiky
AFA, ANTIFA	Antifašistická akce
BIS	Bezpečnostní informační služba
ČSAF	Československá anarchistická federace
DS	Dělnická strana
DSSS	Dělnická strana sociální spravedlnosti
Inspekce	Inspekce Ministra Vnitra
MV	Ministerstvo vnitra
NPD	Národně demokratická strana Německa
NSDAP	Národně socialistická německá dělnická strana
Policie ČR, PČR	Policie České republiky
SS	fašistické divize
Tr. čin	trestný čin podle platného zákona v době rozhodnutí
Tr. činnost	trestná činnost
Tr. řád	Trestní zákoník
Tr. zákon	Trestní řád
ÚOÚČ OS	Útvar ochrany ústavních činitelů Ochranné služby PČR
z. č. 200/1990Sb.,	Zákon o Přestupcích
ZOP	Základní odborná příprava příslušníků policie ČR

Seznam příloh

Příloha A

www.mvcv.cz,

Zpráva o činnosti Inspekce PČR a tr. činnosti policistů za rok 2009

Příloha B

www.bis.cz,

Výtah z Výroční zprávy BIS za rok 2009

Příloha C

Symbyly používané extremisty

MINISTERSTVO VNITRA
INSPEKCE POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Poštovní schránka 21/IN, 170 34 PRAHA 7 www.mvcr.cz e-mail:imv01@mvcr.cz tel:974 839 718 fax:974 839 722

Zpráva
o činnosti
Inspekce Policie České republiky
a
o trestné činnosti policistů
Policie České republiky
za rok 2009

PRAHA 2010

Rok 2009 znamenal pro Inspekci Policie České republiky (dále jen „inspekce“) poměrně rozsáhlou změnu působnosti a úkolů připadajících inspekci. V souvislosti s novou právní úpravou zákona o Policii České republiky účinnou od 1. 1. 2009 se změna dotkla i samotného názvu z Inspekce ministra vnitra v Inspekci Policie České republiky.

Rozhodující specifická funkce inspekce však zůstala i v rámci těchto změn zachována. Je jí boj s kriminalitou příslušníků a nově i zaměstnanců Policie České republiky, odhalování trestných činů a zjišťování pachatelů z řad policistů a zaměstnanců policie.

S touto základní funkcí inspekce je nově spojena činnost spojující prvky preventivního působení s momenty nezbytného represivního postupu – provádění zkoušek spolehlivosti policistů a zaměstnanců policie v momentech navození určitého zdání konkrétní situace. Tato působnost inspekce je velmi specifická a prakticky nevyhází z žádných v minulosti uplatňovaných pravidel, metod a postupů.

Podobně jako odhalování a postih trestné činnosti pachatelů z řad policistů a zaměstnanců policie má i tato nová činnost za jeden z cílů dosáhnout ve vědomí všech policistů a zaměstnanců policie základní změny – uvědomění si, že plná zákonnost a odpovědnost je nedílnou součástí a základní podmínkou služby či práce v ozbrojeném sboru, kterému je svěřena ochrana životů, zdraví, majetku i lidské důstojnosti a lidských práv obyvatel republiky.

Tento proces eliminace pachatelů trestné činnosti a preventivního působení proti kriminalitě v Policii České republiky není a zřejmě nikdy nebude časově ohraničen. Policie České republiky, stejně jako žádný jiný organizovaný systém, nemá reálnou možnost zcela se vyhnout rizikům, že její příslušníci z různých subjektivních i objektivních důvodů překročí hranici zákona.

To, že pachatelé deliktů z řad policistů a zaměstnanců policie jsou nekompromisně postihováni a z policejního sboru vyřazováni, má vedle preventivního působení dovnitř policie i značný význam pro zlepšování dobrého jména policie ve společnosti. Změny veřejného mínění ve prospěch policie, samy o sobě pozitivní, mají navíc zpětnou vazbu a pomáhají policistům vnímat jejich povolání jako prestižní, společensky užitečné a jejich okolím akceptované.

Proces vnímání policejní profese jak ve společnosti, tak mezi policisty samými je pochopitelně procesem dlouhodobým, negativně ovlivňovaným léta trvajícím znechtíváním policie jako služby, a bohužel i celkovým postojem společnosti, která je značně tolerantní k protiprávnímu jednání.

Činnost inspekce při plnění úkolu postihovat delikventy z řad policejního sboru je nikoliv hlavním, ale rozhodně důležitým prvkem přispívajícím k tomu, aby úroveň a prestiž, stejně jako zákonnost a účinnost práce policie byly podporovány a

posilovány, a aby z policie byli rychle a včas odstraňováni jedinci, svým protiprávním chováním jednající proti duchu a podstatě policejní práce.

V roce 2009 byla zaznamenána určitá stabilita kriminality policistů. Statistické údaje použité v této zprávě vycházejí z kriminálních statistik Policejního prezidia ČR a vlastních evidencí inspekce. Policejní evidenčně-statistický systém kriminality specifikuje jednotlivé druhy kriminality podle trestně-právních a kriminologických aspektů. K evidenci kriminality dochází na základě oznámení podaných civilními osobami, policisty nebo inspektory inspekce v rámci jejich operativně pátrací činnosti. Podmínkou zařazení pachatele do evidence kriminality je stanovení trestně-právní kvalifikace. Za objasněný se považuje takový trestný čin, u něhož bylo zahájeno trestní stíhání, zkrácené přípravné řízení nebo byla věc odložena pro nepřípustnost či neúčelnost trestního stíhání.

V oblasti trestné činnosti policistů jsou uvedeny statistické údaje, které dokumentují vývoj objasněné trestné činnosti. Do tabulky č. 1 jsou pro porovnání zařazeny údaje z minulých let. Jsou zde uvedeny počty objasněných skutků trestné činnosti a jejich pachatelů včetně meziročních relativních změn. V posledním řádku je uveden počet objasněných skutků připadajících na 1.000 policistů. V roce 2009 byl pro výpočty použit celkový počet policistů, který činil 43.062 policistů a celkový počet policistů zařazených u krajských ředitelství policie. Ten činil 35.292 policistů.

Tabulka č. 1 Vývoj trestné činnosti policistů v letech 2005 až 2009

Období	2005	2006	2007	2008	2009
Počet objasněných skutků trestné činnosti	284	228	254	344	335
Meziroční změna v %	-12,6	-19,7	11,4	35,4	-3,2
Počet pachatelů – policistů objasněných trestných činů	262	204	238	253	264
Meziroční změna v %	-19,9	-22,1	16,6	6,3	4,2
Počet objasněných trestných činů připadajících na 1000 policistů	6,2	4,9	5,7	7,9	7,8

Zdroj: CIAP ÚSKPV – ESKK, PP odbor personální

V roce 2009 inspekce prověřovala 939 trestních věcí (197 trestních věcí z roku 2008). Z tohoto počtu bylo inspekci skončeno 773 trestních věcí, z toho 346 trestních věcí bylo předáno příslušnému státnímu zástupci s návrhem na zahájení trestního stíhání, 228 věcí bylo ukončeno odložením dle § 159a odst. 1 trestního řádu, 90 věcí bylo odevzdáno dle § 159a odst. 1 písm. a), b) trestního řádu, 16 věcí bylo odloženo dle § 159a odst. 2, 3 trestního řádu, 36 věcí bylo odloženo dle § 159a odst. 4 trestního řádu, 57 věcí bylo vyřízeno jinak (např. předáno jinému policejnímu orgánu Policie ČR). Přehled je uveden v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2 Počet trestních spisů a způsob jejich vyřízení v roce 2009

Převod z roku 2008	Počet spisů			Způsob vyřízení trestního spisu								Převod do roku 2010
	Nápad v roce 2009	CELKEM rozpracovaných tr. spisů v roce 2009	CELKEM vyřízených spisů v roce 2009	odloženo dle §159a/1 TR	Odevzdáno dle §159a/1,a,b TR	odloženo dle §159a/2,3 TR	odloženo dle §159a/4 TR	návrhem na zahájení trestního stíhání/ ZPR	vyřízeno jinak, např. předáno jinému pol. orgánu	dočasně odloženo dle §159b TR		
197	742	939	773	228	90	16	36	346	57	0	166	

Zdroj: Inspekce PČR

Přípravné trestní řízení vedené státním zástupcem proti 264 pachatelům z řad policistů bylo v roce 2009 ukončeno v 94 případech návrhem na podání obžaloby, v 16 případech bylo trestní stíhání odloženo, v 21 případech byl podán návrh na podmíněné zastavení nebo došlo k narovnání. Neukončených bylo 167 případů. Číselný přehled těchto případů zjištěných inspekci je uveden v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 Stav rozhodování státní zástupce ve způsobu trestního stíhání v roce 2008 a 2009

Stav rozhodnutí státního zástupce	k 31. 12. 2008	k 31. 12. 2009	Rozdíl
Neukončeno tr. stíhání	120	167	47
Podmíněné zastavení § 307 a narovnání § 309 tr. řádu	31	21	-10
Odloženo dle 159a/2,3 tr. řádu	25	16	-9
Návrh na podání obžaloby	73	94	21

Zdroj: CIAP ÚSKPV

Z celkového počtu 264 zjištěných pachatelů bylo 118 policistů zařazených ve službě pořádkové policie, 59 policistů kriminální policie a vyšetřování, 43 policistů dopravní policie a 17 policistů cizinecké a pohraniční policie. Přehled pachatelů, kteří spáchali trestný čin podle jednotlivých služeb Policie ČR v letech 2008 a 2009 je uveden v tabulce č. 4.

Tabulka č. 4 **Policisté pachatelé trestných činů a počty spáchaných skutků v členění podle jednotlivých služeb ve srovnání roku 2008 a roku 2009**

SLUŽBA	v roce 2008				v roce 2009			
	Počet pachatelů	cca v %	Počet skutků	cca v %	Počet pachatelů	cca v %	Počet skutků	cca v %
SKPV (kriminální policie a vyšetřování)	39	15,4	57	16,6	59	22,4	70	20,9
Pořádková	121	47,8	145	42,2	118	44,7	134	40
Dopravní	40	15,8	81	23,5	43	16,3	71	21,1
Správní	2	0,8	4	1,2	3	1,2	6	1,8
Personální	0	0	0	0	0	0	0	0
Týlové	1	0,4	1	0,3	1	0,4	1	0,3
Zdravotní a sociální	0	0	0	0	0	0	0	0
Kontrolní u PČR	1	0,4	2	0,6	0	0	0	0
Školství (PA, SPŠ MV ČR)	3	1,2	3	0,9	2	0,7	2	0,6
Cizinecká a pohraniční	26	10,3	28	8,1	17	6,3	24	7,2
Ochranná služba	3	1,2	5	1,4	9	3,4	8	2,4
Útvar rychlého nasazení	0	0	0	0	1	0,4	1	0,3
Útvary SKPV (ÚOOZ, ÚZČ, ÚOKFK, ÚSČ, NPC, ÚDVZK)	5	2	5	1,4	3	1,2	9	2,7
Ostatní	12	4,7	13	3,8	8	3	9	2,7
CELKEM	253	100	344	100	264	100	335	100

Zdroj: CIAP ÚSKPV

V tabulce č. 5 jsou uvedeny nejvíce zastoupené trestné činy za posledních 5 let.

Tabulka č. 5 Právní kvalifikace vybraných trestných činů příslušníků Policie České republiky v letech 2005 – 2009

Název	r. 2005	r. 2006	r. 2007	r. 2008	r. 2009	CELKEM
Zneužívání pravomoci veřejného činitele §158 (vč. hospodářské kriminality)	90	60	65	88	95	398
Maření úkonu veřejného činitele § 159	10	11	10	8	3	42
Úplatkářství §§ 160-162	10	7	12	13	20	62
Loupež § 234	2	1	1	2	6	12
Nadržování § 166	0	0	0	0	2	2
Neoprávněné nakládání s osobními údaji §178	13	0	1	15	5	34
Podvod § 250	14	14	7	26	18	79
Pojistný podvod § 250a	13	8	15	38	32	106
Úvěrový podvod § 250b	2	11	7	20	4	44
Vydírání § 235	3	1	1	5	11	21
Týraní osoby žijící ve společném obydlí §215a	1	1	4	1	7	14
Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů § 187	1	5	5	2	4	17
Ohrožení pod vlivem návykových látek, opilství §§ 201,201a	4	3	9	5	8	29
Zpronevěra § 248	3	3	4	6	2	18
Dopravní nehody silniční nedbalostní §§ 180,184,201,223,224,201A	38	38	48	52	46	222
Úmyslné ublížení na zdraví §§ 221,222	9	11	11	9	16	56
CELKEM ZA ROK	213	174	200	290	279	1156

Zdroj: CIAP ÚSKPV

V následující tabulce č. 6 je zadokumentován podíl jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky-policistů a objasněné kriminalitě v roce 2009.

Je však nutné vzít v úvahu, že uvedené údaje o územním rozdělení prověřovaných policistů jsou vztaženy k území, kde byl skutek trestné činnosti spáchán, proto nelze vždy zaměňovat tento údaj s příslušností podezřelého k odpovídajícímu krajskému ředitelství Policie ČR.

Tabulka č. 6 Podíl pachatelů-policistů a jimi spáchané objasněné kriminalitě v roce 2009 u krajských ředitelství Policie ČR

Místo služebního zařazení (krajské ředitelství Policie ČR)	Počet pachatelů - policistů		Počet skutků	
	Celkem	Podíl %	Celkem	Podíl %
Praha	74	28	83	24,8
Středočeský kraj	18	6,8	49	14,6
Jihočeský kraj	16	6	17	5
Západočeský kraj	26	9,8	31	9,3
Severočeský kraj	43	16,3	56	16,7
Východočeský kraj	21	8	18	5,4
Jihomoravský kraj	26	9,8	37	11
Severomoravský kraj	40	15,3	44	13,2
CELKEM	264	100	335	100

Zdroj: CIAP ÚSKPV

Tabulka č. 7 představuje věkovou strukturu pachatelů-policistů podle jednotlivých krajských ředitelství Policie ČR.

Tabulka č. 7 **Věková struktura pachatelů - policistů v roce 2009 podle jednotlivých krajských ředitelství Policie ČR**

Místo služebního zařazení (krajské ředitelství Policie ČR)	Věk policistů				Počet pachatelů-policistů
	do 30 let	31 – 40 let	41 – 50 let	nad 51 let	
Praha	27	31	12	4	74
Středočeský kraj	10	2	6	0	18
Jihočeský kraj	7	6	2	1	16
Západočeský kraj	7	9	5	5	26
Severočeský kraj	14	14	10	5	43
Východočeský kraj	12	2	3	4	21
Jihomoravský kraj	9	9	6	2	26
Severomoravský kraj	7	24	6	3	40
CELKEM	93	97	50	24	264

Zdroj: CIAP ÚSKPV

Oproti předchozím rokům je v působnosti inspekce vyhledávat, odhalovat a prověřovat trestné činy zaměstnanců policie. V 9 případech byl podán návrh na zahájení trestního stíhání. Územní rozložení a druh trestné činnosti zaměstnanců Policie ČR je patrný z tabulky č. 8.

Tabulka č. 8 Územní rozložení a druh trestné činnosti zaměstnanců policie v roce 2009

Právní kvalifikace	Severočeský kraj	Východočeský kraj	Severomoravský kraj	Jihomoravský kraj	CELKEM
Zpronevěra (§ 248/1) Zneužívání pravomoci veřejného činitele (§ 158/1a)	1	0	0	0	1
Ublížení na zdraví (§ 223)	0	1	0	0	1
Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 196/1) Výtržnictví (§ 202/1)	0	1	0	0	1
Podvod (§ 250/1)	0	1	0	0	1
Ublížení na zdraví (§ 221/1)	0	0	1	0	1
Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 197a/1)	0	0	0	1	1
Loupež (§ 234/1,2)	0	0	0	1	1
Podvod (§ 250/1,2)	0	0	0	1	1
Podvod (§ 250/1,3b)	0	0	0	1	1
CELKEM	1	3	1	4	9

Zdroj: Inspekce PČR

Údaje o trestné činnosti policistů v roce 2009 nevykazují kvalitativní změny proti roku 2008. Určitá víceletá stabilita skladby trestné činnosti a pachatelů se ani v roce 2009 podstatně nezměnila. Objem zjištěné a prokázané trestné činnosti policistů představuje sice dílčí, ale závažnou informaci o vnitřním klimatu v Policii ČR, o míře tolerance vůči protiprávním jednáním i o míře ochoty chovat se v rozporu se zákony České republiky. Vývoj počtu objasněných trestných činů nevypovídá jednoznačně o růstu kriminality příslušníků Policie ČR, ale rozhodně potvrzuje, že míra tolerance vůči protiprávnímu jednání neklesá. Ze struktury trestné činnosti, v níž absolutně převládá zneužívání pravomoci veřejného činitele, lze předpokládat, že se nezměnily ani příčiny a motivace pachatelů trestných činů, stejně jako vnější podmínky mající na výskyt trestné činnosti vliv.

Zpracovala : kpt. Bc. Martina Lídlová, tisková mluvčí

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2009

Obsah:

1	Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky	2
1.1	Terorismus	2
1.2	Ochrana významných ekonomických zájmů	3
1.3	Kontrarozvědná činnost	5
1.4	Extremismus	7
1.5	Proliferace a nakládání s vojenským materiálem.....	10
1.6	Organizovaný zločin	12
1.7	Nelegální migrace	14
1.8	Negativní jevy v informačních a komunikačních systémech.....	15
2	Ochrana utajovaných informací a bezpečnostní řízení	16
3	Podávání zpráv a ukládání úkolů	16
4	Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány.....	17
5	Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci.....	19
5.1	Bilaterální spolupráce	19
5.2	Multilaterální spolupráce	19
6	Vnitřní bezpečnost	20
7	Kontrola	20
7.1	Vnější kontrola.....	20
7.2	Vnitřní kontrola.....	21
8	Právní rámec	22
9	Rozpočet	23

1.4 Extremismus

Rizikem pro bezpečnost státu a jeho občanů je podpora a šíření extremistických ideologií a hnutí z nich vycházejících. Z pohledu zpravodajské služby jsou prioritním předmětem zájmu skupiny organizované na základě určité extremistické ideologie, jejichž cílem je tuto ideologii realizovat nebo alespoň získávat pro ni veřejnou podporu.

Radikální a extrémní názory, ať už pravicové či levicové, jsou nedílnou součástí názorového spektra demokratické společnosti. Nelze však tolerovat ty konkrétní aktivity, vycházející z těchto názorů, které ohrožují základní hodnoty demokratického systému.

Většina osob zastávajících demokratickému systému nepřátelské postoje, názory a ideologie, si plně uvědomuje, že jejich otevřená propagace je v rozporu s právním řádem a nezajistí jim podporu většiny demokratické společnosti. Až na výjimky se proto skupiny osob vycházející z extremistické ideologie snaží dostat k moci legální cestou, tj. etablováním se na politické scéně. S tímto záměrem dbají jejich představitelé při veřejném vystupování na to, aby neporušovali zákony a pohybovali se v mezích daných právním řádem. Navenek se často dokonce od extremistických ideologií distancují. Takové vystupování umožňuje těmto skupinám oficiální registraci, ať už v podobě občanských sdružení či politických stran a hnutí, případně infiltraci do již existujících subjektů.

Zatímco se oficiální a veřejné aktivity těchto skupin pohybují v rámci (případně na hraně) zákona, během jejich interních jednání a schůzek se naplno projevují skutečné záměry a cíle, které jsou, navzdory nezávadným stanovám a politickým programům, protiústavní a protisystémové. Právě těmto aktivitám věnuje BIS v rámci své zákonné působnosti pozornost, a o rizicích, která z nich vyplývají pro ČR, pravidelně informuje příslušné činitele.

Neonacistická scéna

Na neonacistické scéně pokračovaly v roce 2009 změny, které byly patrné již v roce předcházejícím. Nadále existovaly sítě neoficiálních lokálních uskupení Národní odpor (NO) a Autonomní nacionalisté (AN). Současně ale sílilo postavení registrované politické strany - Dělnické strany (DS), jejímž prostřednictvím se čeští neonacisté pokusili stát se standardní politickou silou, která by nabízela alternativní řešení různých současných problémů.

Na začátku roku 2009 byla v jejich aktivitách patrná jistá zdrženlivost a obezřetnost, což souviselo s prvním návrhem vlády ČR na rozpuštění DS. Avšak i přesto bylo založeno občanské sdružení Dělnická mládež, mládežnická organizace DS. Zamítnutím prvního vládního návrhu na rozpuštění DS Nejvyšším správním soudem (NSS) vzrostlo sebevědomí pravicových extremistů a povzbudilo je to k další činnosti. Veřejné aktivity DS začaly opět narůstat.

DS se tak postupně stala nejvýraznějším a médií nejvyhledávanějším krajně pravicovým subjektem. To jí dopomohlo k určité popularitě, díky níž dosáhla i relativního úspěchu ve volbách do Evropského parlamentu. V nich překročila jednoprocenní hranici a získala tudíž nárok na státní příspěvek na volební náklady.

Ve druhé polovině roku 2009 byla činnost DS spojena především s přípravami na podzimní předčasné volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Vedení se snažilo navázat užší spolupráci i s osobami spjatými s jinými krajně pravicovými politickými stranami. Mezi kandidáty DS se například objevili i někteří současní či bývalí republikáni.

Kromě řady vlastních akcí zaštitila DS svým jménem i některé akce pořádané neonacisty z NO či AN. Vzhledem k úzké spolupráci těchto subjektů a jejich personálnímu propojení bylo v některých případech velmi obtížné odlišit „standardní předvolební mítink“ politické strany od „neonacistické demonstrace“.

Po zrušení podzimních předčasných voleb se hlavním tématem pro DS stal nový vládní návrh na její rozpuštění, podaný k NSS v září 2009. Ačkoliv se vedení strany připravovalo na vlastní obhajobu, současně plánovalo, že v případě rozpuštění DS bude plynule pokračovat v politické činnosti pod hlavičkou jiné politické strany, přičemž jednou z variant byla Dělnická strana sociální spravedlnosti.

Z neregistrovaných neonacistických uskupení byl nejvýznamnějším i nadále Národní odpor. Část jeho předních aktivistů se však více věnovala politické činnosti v DS. Členové NO se v průběhu roku sice podíleli na organizování několika veřejných akcí, avšak v řadě případů byly prezentovány jako akce DS. V rámci vlastní činnosti se NO, oproti DS, snažil oslovit a zaujmout především nacionalisticky smýšlející mládež, a proto vedle poklidných demonstrací pořádal i různé provokativní až konfrontační akce a koncerty.

Stále významnější pozici na české neonacistické scéně získávali Autonomní nacionalisté. Vzhledem k tomu, že se v porovnání s NO jedná o organizaci mladší a svým způsobem modernější, jsou její ideová východiska a postoje bližší nové generaci pravicových extremistů. Nelze proto vyloučit, že v budoucnu by AN mohli převzít po NO pozici hlavního uskupení této scény.

V druhé polovině roku 2009 aktivity neonacistické scény podstatně ovlivnily policejní akce, při nichž bylo postupně zatčeno a obviněno několik neonacistů, včetně osob podezřelých ze spáchání žhářského útoku ve Vítkově.

Pravicoví extremisté v reakci na kroky policie vyvíjeli různé aktivity na podporu vězňů soukmenovců. Zapojili se do nich především aktivisté AN a NO, kteří uspořádali řadu protestních spontánních demonstrací. DS, jakožto legální zastřešující subjekt, byla zpočátku spíše zdrženlivá a pasivní, což pravděpodobně vedlo některé neonacisty k zakládání různých iniciativ, vzbuzujících alespoň navenek zdání neextremistického subjektu. Některé z nich nabízely právní poradenství, jiné pořádaly akce na podporu stíhaných osob. Na konci roku se začala v pomoci uvězněným extremistům angažovat i DS.

Policejní akce přispěly současně k výraznému útlumu v pořádání společenských aktivit s hudební produkcí. Zatímco v první polovině roku pravicoví extremisté ještě pokračovali v pořádání menších koncertů pro malý počet účastníků, ve druhé polovině poklesl i počet těchto akcí na minimum. S rostoucími obavami spojenými s pořádáním a účastí na koncertech v ČR se však zvyšovala obliba akcí, které pořádali čeští pořadatelé pro české účastníky mimo území ČR, zejména v Polsku a na Slovensku. Lze očekávat pokračování tohoto trendu.

V průběhu roku 2009 se několikrát projevila i zvýšená radikalita neonacistického hnutí, doprovázená ochotou jeho stoupenců ke konfrontaci nejen s militantními antifašisty, ale i s představiteli státní moci. V rovině verbální se spíše spekulativně a nereálně hovořilo o útocích na veřejné činitele, jako jsou politici, státní zástupci, atp. V rovině reálné docházelo ke skutečným fyzickým napadením nejen odpůrců z řad levicových extremistů (jako dříve), ale i policistů, zasahujících na různých pravicově extremistických akcích.

Krajně nacionalistická scéna

Nacionalistická scéna je v porovnání s neonacistickou částí krajně pravicového spektra početně mnohem slabší a je dlouhodobě názorově velmi nejednotná. Její stoupenci se stejně jako v minulých letech podíleli především na činnosti několika marginálních politických stran, občanských sdružení či iniciativ. Aktivity nacionalistů v roce 2009 až na výjimky nebyly schopny upoutat pozornost médií a veřejnosti. Navíc se projevoval postupný útlum činnosti i u těch nacionalistických subjektů, které byly v minulých letech alespoň částečně aktivní. Proto byla tato scéna z bezpečnostního hlediska v roce 2009 zcela nevýznamná, což platilo i o Národní straně (NS) a Sdružení pro republiku – Republikánské straně Československa (SPR-RSČ), které v minulých letech patřily k nejviditelnějším skupinám.

Anarchoautonomní hnutí

Aktivity českých anarchistů a autonomů sice nebyly příliš významné, nicméně ve srovnání s rokem 2008 došlo k určitému kvantitativnímu i kvalitativnímu posunu. Některé události je dokonce dočasně sjednotily a vedly k oživení jejich aktivit.

Hnutí se dlouhodobě potýká se dvěma zásadními problémy: nedostatkem iniciativních a organizačně schopných jedinců a vyčerpaností aktivizačních témat. Anarchoautonomové se proto začali zabývat dalším působením a hledáním nových témat, která by byla schopná zmobilizovat jeho stoupence a oslovit širší spektrum sympatizantů. U části z nich dokonce došlo k obnově zájmu o tradiční anarchistické myšlenky. V roce 2009 se navíc začala více veřejně projevovat nová generace mladých anarchistů a autonomů, a to především z řad osob zapojených do squatterských aktivit.

Hlavním mobilizačním tématem anarchoautonomů zůstal i nadále boj proti příznivcům krajní pravice, a to jak ve formě monitoringu činnosti pravicových extremistů a zveřejňování získaných informací na internetu, tak v podobě přímých fyzických útoků, k nimž docházelo v souvislosti s různými veřejnými akcemi krajně pravicové scény ve větších městech.

Ve druhé polovině roku na sebe anarchoautonomové více upozornili v souvislosti s aktivitami na podporu squattingu, které následovaly po zásahu policie proti squatterům z vily Milada. Vyklizení tohoto posledního fungujícího českého squatu významně ovlivnilo další vývoj anarchoautonomní scény, neboť v jeho důsledku přechodně došlo ke sjednocení a zaktivizování příznivců alternativního stylu života různých směrů a nárůstu počtu jejich sympatizantů. Rovněž přispělo ke zviditelnění českých squatterů na celoevropské úrovni. V neposlední řadě se stalo impulzem pro změnu zaměření českých anarchoautonomů a jejich opětovné preferování boje proti kapitalistickému systému a represím státu.

Marxisticko-leninské skupiny

Aktivity marx-leninistů se pohybovaly přibližně na stejné úrovni jako v minulých letech. V podstatě jediným významnějším představitelem této scény je přes svou roztržitost a nejednotnost mládežnické komunistické hnutí.

Hlavním a trvalým problémem, se kterým se marxisticko-leninsky orientované mládežnické organizace potýkají, je malá členská základna a neschopnost přilákat nové sympatizanty. Stávající aktivisté jsou navíc díky různým ideologickým odlišnostem a osobním sporům rozdrobeni do několika organizací, čímž oslabují hnutí.

Pořádání vlastních veřejných akcí mladými komunisty bylo spíše výjimkou a vzhledem k nízkému mobilizačnímu potenciálu při nich byli odkázáni na spolupráci a účast jiných organizací a skupin. Mnohem efektivnější pro ně bylo prezentovat vlastní činnost na veřejných akcích jiných subjektů. Profitovali nejen na akcích KSČM, ale i jiných politických či odborových organizací a skupin.

Při prezentaci na veřejnosti se mladí komunisté zaměřovali na aktuální společenská témata. Věnovali pozornost izraelským akcím v pásmu Gazy, narůstajícím aktivitám pravicových extremistů či celosvětové hospodářské a finanční krizi. Na počátku roku 2009 se někteří aktivisté tohoto spektra zapojili i do protestů proti výstavbě americké vojenské protiraketové základny na území ČR. Jinak se mladí komunisté prezentovali především publikační činností na svých internetových stránkách.

Trockistická scéna, pro kterou je charakteristická roztržitost do několika velmi malých skupin na jedné straně, a na straně druhé jejich vzájemná personální provázanost, se pokusila o sjednocení a vytvoření jednotné platformy. Nakolik bude tento pokus úspěšný, ukáže až rok 2010.

1.7 Nelegální migrace

Situace v oblasti legální a nelegální migrace cizinců do ČR, případně přes území ČR, byla do značné míry ovlivněna dopady ekonomické krize. Nezaměstnanost citelně zasáhla komunity pracovníků ze třetích zemí (především Mongolů a Vietnamců), většinou agenturní zaměstnanci.

Migrace do ČR má stále častěji podobu legálního vstupu, avšak v mnoha případech zajištěného nelegálním jednáním. K legalizaci pobytu na území ČR využívají cizinci např. formálně uzavřených manželství, účelových prohlášení o otcovství, nebo studijních víz. Kromě Vietnamců tento způsob legalizace využívají státní příslušníci Nigérie, Tuniska, Číny nebo osoby albánské národnosti. Vstup a pobyt na území na studijní vízum je nejčastěji zneužíván občany Uzbekistánu, Kazachstánu nebo Kyrgyzstánu, kteří pak v ČR pracují (legálně nebo nelegálně). Vietnamci a Mongolové do ČR často cestují na doklady třetích osob, na základě tzv. podoby.

Přes území ČR částečně směřuje také migrace čečenských a gruzínských žadatelů o mezinárodní ochranu v Polsku. Cílem uprchlíků cestujících z Polska není ČR, nýbrž Rakousko a jiné evropské země s početnějšími komunitami těchto národností. Skupiny převaděčů na Plzeňsku zajišťují převozy Mongolů do dalších zemí Evropské unie.

Přes letiště Praha-Ruzyně probíhá tranzit převážně syrských uprchlíků do dalších destinací, řízený Mezinárodní organizací pro migraci (IOM). Během dosud uskutečněných tranzitů BIS nezaznamenala žádný exces, který by znamenal bezpečnostní riziko pro ČR.

Zájem o migraci do ČR vyvolává tlak na pracovníky českých zastupitelských úřadů (ZÚ) a inspektorátů cizinecké policie, rozhodující o vydávání víz a povolení k pobytu.

Na některých ZÚ ČR ve zdrojových zemích migrantů byly zaznamenány znaky možné dysfunkce při vydávání víz, nebo pokusy o korumpování zaměstnanců těchto úřadů. Obecně lze shrnout, že snahy nejrůznějších subjektů naklonit si nebo zavázat diplomatické pracovníky pokračují i v případě, že dojde k personální obměně na zastoupení.

Příkladem může být český zastupitelský úřad ve Vietnamu. Personální změny na ZÚ ČR v Hanoji v letech 2008 – 2009 přispěly, spolu s pozastavením vydávání dlouhodobých víz, ke stabilizaci situace. Jako problematický element ZÚ ČR v Hanoji se z hlediska korupčního chování jeví jeho místní pracovní síly, jichž se personální změny dosud nijak významně nedotkly.

Korupční tlak na pracovníky jednotlivých inspektorátů cizinecké policie v ČR pokračoval i v roce 2009. Cizinci často využívají služeb ukrajinských nebo rusky hovořících zprostředkovatelů. Na pracovníky cizinecké policie mají úzké vazby např. zástupci některých škol zabývajících se zajišťováním studijních víz. „Zprostředkování“ víz nabízejí cizincům i někteří bývalí příslušníci cizinecké policie, kteří využívají kontakty na své minulé kolegy.

4 Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány

V rámci své zákonné působnosti spolupracuje BIS intenzivně se všemi relevantními státními orgány, zejména pak se zpravodajskými službami ČR a Policií ČR.

Předmětem spolupráce jsou především problematiky mezinárodního terorismu, extremismu, nelegální migrace a organizovaného zločinu, proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, obchodu se zbraněmi a působení zpravodajských služeb cizí moci.

Spolupráce s Úřadem pro zahraniční styky a informace

Kromě standardní výměny informací především z oblasti mezinárodního terorismu, nelegální migrace, proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, obchodu se zbraněmi, extremismu a působení zpravodajských služeb cizí moci probíhaly dle potřeby vzájemná jednání a odborné konzultace.

Spolupráce s Vojenským zpravodajstvím

Hlavním předmětem výměny informací mezi BIS a VZ bylo v roce 2009 především působení zpravodajských služeb cizí moci na našem území. Obě služby pokračovaly ve výměně informací i v oblastech extremismu, terorismu, proliferace a obchodování s vojenským materiálem. Tato spolupráce vedla v roce 2009 k přijetí celé řady konkrétních zpravodajských opatření.

Další významnou oblastí součinnosti byly vzájemné konzultace o otázkách zásadního zpravodajského významu.

Spolupráce s VZ nespočívá pouze ve výměně zpravodajských informací, ale probíhá také v oblastech technického zabezpečení a logistiky.

Spolupráce s Policií ČR

Spolupráce mezi BIS a Policií ČR je velmi široká a zahrnuje všechny oblasti působnosti BIS, zejména však oblast organizovaného zločinu, nelegální migrace, významných ekonomických zájmů ČR a extremismu.

V rámci spolupráce při ochraně významných ekonomických zájmů ČR proběhlo několik jednání, na kterých byly vzájemně předány získané relevantní poznatky, které se týkají především privatizace a správy státního majetku či energetické bezpečnosti ČR.

Dobrá a přínosná je také spolupráce v oblasti nelegálního obchodu se zbraněmi a vojenským materiálem.

Významná je spolupráce BIS a Policie ČR v oblasti extremismu, zejména s ohledem na zachování veřejného pořádku při různých extremistických akcích.

Spolupráce s dalšími subjekty

BIS spolupracuje s celou řadou dalších orgánů, a to v podstatě ve všech oblastech, kde jí to právní předpisy umožňují.

V oblasti vzdělávání a výcviku pokračuje spolupráce BIS s Útvarem pro ochranu ústavních činitelů Ochranné služby a Útvarem pro ochranu prezidenta ČR. V rámci tohoto projektu poskytuje BIS metodickou i lektorskou pomoc příslušníkům Armády ČR ve výcvikovém prostoru Libavá, kde probíhá nácvik specifických dovedností při přípravě na službu v zahraničních misích.

Zvyšuje se zájem vysokých škol o spolupráci s BIS v oblasti vysokoškolské výuky. Na základě smlouvy o spolupráci s Policejní akademií ČR byla již v roce 2006 zahájena vysokoškolská výuka předmětu „Zpravodajské služby“ v magisterském studijním programu. Tuto výuku plně zajišťují lektori BIS. Úspěšně se rozvíjí i spolupráce s Univerzitou obrany v Brně a Masarykovou univerzitou tamtéž.

Konkrétní spolupráce, včetně výměny informací, probíhala i s dalšími státními orgány a institucemi, včetně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, Českého statistického úřadu, Českého báňského úřadu, NBÚ, Ministerstva vnitra (Odboru azylové a migrační politiky), Generálního ředitelství cel atd.

Potřeba výrazné kooperace na mezinárodní úrovni stejně jako efektivní spolupráce mezi státními orgány, soukromoprávními subjekty a akademickou sférou na úrovni vnitrostátní se projevuje v oblasti ochrany informačních a komunikačních systémů.

5 Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci

5.1 Bilaterální spolupráce

I v roce 2009 byla hlavním předmětem výměny informací s partnerskými zpravodajskými službami oblast terorismu. Velká pozornost byla věnována kontrašpionáži. Dalšími oblastmi spolupráce jsou stabilně proliferace, extremismus, organizovaný zločin a bezpečnostní řízení. Neustále roste význam ochrany informačních technologií a kritické infrastruktury.

Pokud jde o bilaterální spolupráci, nejintenzivnější výměna informací probíhala se službami států euroatlantického prostoru. Intenzivní spolupráce především se sousedními zeměmi se v roce 2009 týkala nejenom expertních jednání v konkrétních problematikách, kde je kooperace tradičně velmi dobrá a otevřená (terorismus, organizovaný zločin, extremismus), ale více se rozvíjela i v oblastech, v nichž jiná zahraniční spolupráce téměř neexistuje. Např. se slovenskými partnery BIS spolupracovala i na poli vzdělávání, ekonomiky, zabezpečovací činnosti, interního auditu apod.

V roce 2009 navštívili ČR prezident a viceprezident USA. Vzhledem k těmto státním návštěvám probíhala četná jednání k zajištění státních návštěv s CIA a FBI. Zástupci BIS se aktivně podíleli na zajištění bezpečnosti obou státních návštěv.

5.2 Multilaterální spolupráce

Protiteroristická skupina

Zároveň s předsednictvím ČR v Radě EU v první polovině roku 2009 předsedala BIS Protiteroristické skupině (Skupina), která je zvláštním orgánem bezpečnostních služeb zemí EU pro boj s terorismem. V druhé polovině roku byla BIS spolu se švédským předsednictvím a španělskou službou v Trojce Skupiny (zahrnuje poslední, současnou a příští předsednickou zemi).

V Praze se za tu dobu uskutečnilo jak jednání na nejvyšší úrovni (ředitelé zpravodajských služeb), tak několik užších jednání na úrovni expertů. Těmto vrcholným schůzkám předcházela precizní a náročná příprava, která vyžadovala maximální nasazení a podporu všech složek Služby. Snahou Služby přitom bylo zajistit, aby se při přípravě akcí postupovalo maximálně hospodárně.

BIS zastávala nejen roli moderátora a rozhodčího diskusí po dobu šesti měsíců, ale vnášela do mnohostranných jednání také vlastní poznatky a priority. Povinnosti během předsednictví totiž nesouvisely pouze s organizací a velmi obsáhlou administrativou Skupiny, ale především s obsahovou náplní. BIS se tedy dostala do pozice, kdy motivovala partnery k diskusi, vytvářela závěry z těchto diskusí a snažila se je aplikovat v praxi. Celé období se neslo v duchu detailního dohledu nad expertním vývojem agendy a strategickými záležitostmi Skupiny. Na expertní úrovni se BIS zúčastnila řady seminářů, včetně jednání o pracovním programu, kterého se vždy účastní předsedající služba. BIS také kompletně spravovala strategické otázky a z toho vyplývající vztahy s externími partnery Skupiny.

Průběh a organizace akcí spojených s naším předsednictvím byly zahraničními partnery hodnoceny jako velmi profesionální a na vysoké úrovni. Stejně pozitivně byl hodnocen obsah jednání a závěry, které byly na jejich základě přijaty. BIS získala neopomenutelné mezinárodní zkušenosti a kontakty, které může využít pro svou další práci a mezi službami Skupiny si upevnila pozici schopného a aktivního partnera.

Zvláštní výbor NATO

Pracovní program Zvláštního výboru (ZV) NATO se obdobně jako v předchozím roce soustředil na terorismus, kontrašpionáž a energetickou bezpečnost.

BIS se aktivně zapojila do diskuse o zlepšení práce ZV a také přispěla k výsledné podobě pracovního programu ZV na rok 2010.

BIS jako garant za českou zpravodajskou komunitu ve vztahu k ZV i nadále koordinovala spolupráci se ZV s ostatními zpravodajskými službami na národní úrovni. Velmi úzká spolupráce funguje zejména s VZ. Zástupci národních služeb se účastnili jednání pracovních skupin a plenárního zasedání ZV.

6 Vnitřní bezpečnost

V oblasti fyzické bezpečnosti byla činnost BIS zaměřena zejména na zkvalitnění systémů technické ochrany a fyzické ostrahy objektů za účelem zajištění ochrany utajovaných informací v souladu s požadavky zákona č. 412/2005 Sb. a vyhlášky NBÚ č. 528/2005 Sb. Dále byly aktualizovány předepsané technické dokumentace objektové bezpečnosti. Pokračoval rozvoj a kontrola používání technických a režimových opatření, zaměřených na zpracovávání, projednávání a ukládání utajovaných informací.

V průběhu celého roku probíhala pravidelná školení v oblasti krizového řízení, ochrany utajovaných informací, fyzické bezpečnosti a bezpečnosti informačních systémů.

V informačním systému byl kladen důraz zejména na preventivní opatření, bezpečný provoz a dodržování bezpečnostní politiky informačního systému. Průběžně dochází ke zkvalitňování informačních technologií.

Změny probíhající s cílem zajistit dostatečné kapacity informačního systému byly prováděny především s ohledem na bezpečnost zpracovávaných utajovaných informací.

7 Kontrola

7.1 Vnější kontrola

Podle § 12 zákona č. 153/1994 Sb. podléhá činnost BIS kontrole vlády a Parlamentu.

Kontrolní činnost vlády vůči Bezpečnostní informační službě se odvíjí od oprávnění vlády ukládat BIS úkoly v mezích její zákonné působnosti a hodnotit jejich plnění. Kontrolní činnost vlády rovněž úzce souvisí s tím, že vláda odpovídá za činnost BIS, koordinuje ji a jmenuje a odvolává jejího ředitele. Ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. je BIS povinna podávat prezidentu a vládě jednou za rok a kdykoliv o to požádají zprávy o své činnosti. Kontrolní činnost vlády se zaměřuje na všechny oblasti činnosti BIS.

Povolení k nasazení zpravodajské techniky vydává a kontrolu průběhu jejího použití provádí podle § 10 a násl. zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, předseda senátu Vrchního soudu v Praze.

Zákonem č. 154/1994 Sb. je upravena také kontrolní činnost Parlamentu vůči BIS. Podle § 18 tohoto zákona vykonává kontrolu činnosti BIS Poslanecká sněmovna, která k tomuto účelu zřizuje zvláštní kontrolní orgán (Stálá komise pro kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby). Konkrétní rozsah oprávnění tohoto kontrolního orgánu je uveden v ustanoveních § 19 a 20 zákona č. 154/1994 Sb.

Kontrolu plnění úkolů BIS v oblasti hospodaření s majetkem státu a plnění státního rozpočtu vykonávají příslušné státní orgány například podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2009 bylo provedeno celkem 13 kontrolních akcí. Ty se týkaly např. úhrady pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, provádění nemocenského pojištění a plnění povinností v důchodovém pojištění u zaměstnanců BIS apod.

V některých případech příslušné kontrolní orgány vydaly doporučení k nápravě drobných nedostatků.

Příloha C

Příklady oblečení, které může znamenat sympatie k extremistickým hnutím:

Bunda typu „Bomber“

Boty zn. Dr.Martens

Lonsdale – sport. značka
užívané nejen extremisty

Příklady tetování či symbolů, značící příklon k extremistickým myšlenkám:

Svastika v podobě
nacistického hákového kříže
(zdroj <http://cs.wikipedia.org>)

Runa, Othala
(zdroj www.symbols.kerky.cz)

Černá anarchistická
vlajka

Příklady mezinárodně užívaných extremistických symbolů:

Stranický odznak NSDAP

„Krev a čest“ - zavadnost spočívá v lebkce nebo používané
trigium místo spojky „a“.

Propagandistická fotografie C 18